

Miljøgodkendelse af SOLBAKKEN ØKOLOGI TRÆHEDEVEJ 11 6500 VOJENS

Jf. § 16 a stk. 1 i Bekendtgørelse af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning mv.

(LBK nr. 1020 af 06/07/2018)

30. august 2018

Haderslev Kommune

Datablad

Kontaktoplysninger	
Ansøgers navn og adresse	Ejer Solbakken Økologi v) Thorbjørn Sørensen Friskjærvej 6 6535 Branderup Mobil: 21653647 E-mail: tb@friskaer.dk
Ansøgers CVR	Cvr-nr. 14569871 P-nr 1000765539
Ansøgers CHR	49375
Kontaktperson	Thorbjørn Sørensen
Ansøgers konsulent	Landboforening Syd Ulla Refshammer Pallesen Tlf.nr.: 61558262 E-mail: upa@landbosyd.dk
Ejer	Thorbjørn Sørensen
Ejendom	Solbakken Økologi
Ejendommens adresse	Træhedevej 11 6500 Vojens
Ejendomsnummer	5100022278
Matr. Nr.	Matr. nr. 49 Strandelhjørn, Bevtøft
Tilsynsmyndighed	Haderslev Kommune
Journal nr.	18/5603
Ansøgnings-id	Skema nr. 202450 version 2

Indholdsfortegnelse

1	Baggrund	5
2	Ikke-teknisk resume	6
3	Afgørelse om miljøgodkendelse	8
3.1	Dispensation	8
3.2	Afgørelsen	9
3.3	Offentlighed og høring	10
3.4	Klagevejledning	10
4	Vilkår	14
4.1	Generelle vilkår	14
4.2	Vilkår vedrørende anlægget	14
4.3	Vilkår vedrørende egenkontrol	18
5	Miljøteknisk beskrivelse og kommunens vurderinger	19
5.1	Generelt	19
5.2	Husdyrbrugets anlæg	19
5.2.1	Staldanlæg	19
5.2.2	Husdyrbrugets lokalisering – afstandskrav	20
5.2.3	Husdyrbruges landskabelige placering og planmæssige forhold	22
5.2.4	Mobile hytter	22
5.2.5	Produktionsareal	23
5.2.6	Husdyrgødning	24
5.2.7	Foder	27
5.2.8	Ammoniakemission, Naturvurdering og Bilag IV-arter	27
5.2.9	Jord, grundvand og overfladevand	28
5.2.10	Lugt	29
5.2.11	Støjklender og rystelser	31
5.2.12	Støv	31
5.2.13	Fluer og skadedyr	32
5.2.14	Transport, til- og frakørsler	32
5.2.15	Lys	33
5.2.16	Affald	33
5.2.17	Uheld	35
5.2.18	Ophør	35
5.3	Egenkontrol	35
5.4	Anvendelse af BAT – Bedste tilgængelige teknologi	35
5.4.1	BAT-krav - Emissionsgrænseværdi for ammoniak	36
5.5	Miljøkonsekvensrapport	37
5.6	Samlet vurdering	37
	Bilag 1: Grundlag for vilkår og lovgivning	38
	Bilag 2: Situationsplan	39

Bilag 2 A: Ændring af løbegårde	40
Bilag 2 B: Ændring af lade til stald	41
Bilag 2 C: Placering af syv fodersiloer	41
Bilag 3: Miljøkonsekvensrapport	42
Bilag 4: Lugtkonsekvenszonen	46
Bilag 5: Landskabsvurdering	47
Bilag 6: Naturvurdering	48
Bilag 6a – Kort over kategori 1 og 2 natur samt Natura 2000 ved anlæg	59
Bilag 6b – Kort over kategori 3 natur ved anlæg	60
Bilag 6c – Kort over § 3 natur ved anlæg	61
Bilag 6d – Bilag IV forekomster ved anlæg	62
Bilag 6e - Natura 2000 område ”Pamhule Skov og Stevning Dam” (N92)	63
Bilag 6f – Potentielle bilag IV arter	66
Bilag 7: Udendørs besætningsareal	70
Bilag 8: Fortidsmindebeskyttelseslinjer	71

1 Baggrund

Thorbjørn Sørensen ansøger om § 16 a miljøgodkendelse efter husdyrbrugloven¹ for at kunne udvide bedriften og samtidig overgå til stipladsmodellen på ejendommen Træhedevej 11, 6500 Vojens.

Ansøgningen om § 16 a godkendelse er indkommet den 16. februar 2018 med skemanr. 202450.

Ejendommen har i forvejen en § 11 miljøgodkendelse fra 12. juli 2017. Ejendommen blev godkendt til en økologisk produktion på 240 søer med 7200 smågrise til 13 kg, 6000 grise (13-31 kg) og 3650 svin/polte (31-110 kg), svarende til 182,73 DE. Haderslev Kommune har desuden meddelt anmeldelse i 2016 til opførelse af en gyllebeholder, men den ønskes ikke etableret. 5. juli 2016 blev der truffet afgørelse om ikke- godkendelsespligt vedrørende tilføjelse af løbegårde, da driften blev omlagt fra produktion af frilandsgrise til økologiske grise.

Staldene ønskes nu ændret til udelukkende økologiske smågrise og slagtesvin, med maks. ca. 1.500 slagtesvin på stald ad gangen. Forventet årlig produktion er på ca. 8.300 smågrise 15-31 kg og 4.000 slagtesvin 31-115 kg.

Ansøger ønsker at bibeholde det eksisterende produktionsareal til dyreholdet, samt at inddrage eksisterende laderum til stald og at etablere et udeareal i forbindelse med slagtesvinestalden.

Søerne på markerne er udegående og kommer ikke længere på stald på Træhedevej 11, hvorfor de ikke indgår i ansøgningens beregninger. Der vil være søer i farehytter på arealerne til Træhedevej 11. Ansøger driver også Træhedevej 9 med sohold i en fast stald, og på arealerne til Træhedevej 9 vil der komme drægtighedshytter. De to bedrifter er to forskellige samlede faste ejendomme, med en indbyrdes afstand på 350 m. Da der ikke er forureningsmæssig sammenhæng mellem dem, vurderer Haderslev Kommune, at de skal godkendes hver for sig.

Godkendelsen omfatter:

- Stald med fast gulv og udeareal med spalter til slagtesvin (og smågrise) på 1675 m² produktionsareal (område i alt 1700 m²)
- Klimastald med delvist spaltegulv og udeareal med spalter til smågrise (og slagtesvin) på 1636 m² produktionsareal (område i alt 1944 m²)
- Fortank til gylle på 99 m³ (produktionsarealet er indregnet i stalden)
- Syv fodersiloer med højder på hhv: 5 m, 8 m og 5 styk med 9 m.
- Placering af sohytter

Ammoniakemissionen er på 4.304 kg NH₃-N, hvorved miljøgodkendelsen skal være en § 16 a stk. 1. Der er ikke ansøgt om en IE godkendelse, dvs. antallet af slagtesvin ad gangen må ikke overstige 2.000, selvom bruttoarealet giver plads til flere.

Med den nye lovgivning fra 2017 ændres miljøgodkendelsen fra at være baseret på antal producerede dyr om året til at være baseret på antal m² produktionsareal samt de ansøgte dyretyper. Det maksimale antal dyr i produktionsarealet er fremover udelukkende reguleret af de til enhver tid gældende dyrevelfærdsregler.

¹ Bekendtgørelse nr. 1020 af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. af 06/07/2018

2 Ikke-teknisk resume

Produktion

Thorbjørn Sørensen ansøger om § 16 a miljøgodkendelse efter husdyrbrugloven² for at kunne udvide den økologiske bedrift og samtidig overgå til stipladsmodellen på ejendommen Træhedevej 11, 6500 Vojens. Husdyrholdet ændres til smågrise og slagtesvin i faste staldanlæg samt udendørs sohold på de omliggende marker.

Det ansøgte omhandler en udvidelse af stalden, en ændring af det godkendte udeareal, samt at blive godkendt efter de nye fleksible regler, hvor produktionsarealerne godkendes, og ansøger kan variere på ind- og udgangsvægte samt antal.

Godkendelsen omfatter:

- Stald med fast gulv og udeareal med spalter til slagtesvin (og smågrise) på 1675 m² produktionsareal (område i alt 1700 m²)
- Klimastald med delvist spaltegulv og udeareal med spalter til smågrise (og slagtesvin) på 1636 m² produktionsareal (område i alt 1944 m²)
- Fortank til gylle på 99 m³ (produktionsarealet er indregnet i stalden)
- Syv fodersiloer med højder på hhv: 5 m, 8 m og 5 styk med 9 m.
- Placering af sohytter

Placering

Der opføres ikke nye bygninger, men produktionsanlægget udvides ved inddragelse af den del af slagtesvinestalden, som nu er foderlade. De to løbegårde/udearealer vest for begge de to stalde er tidligere blevet godkendt i 2016. Løbegårdene udvides en smule. To af de fire fodersiloer nord for smågrisestalden ønskes udskiftet med nogle, der er større og højere, og der opføres yderligere tre siloer nord for slagtesvinestalden. Afstandsreglerne gælder for etablering eller udvidelse af staldanlæg, og afstandskravene overholdes, bortset fra den ene løbegård. Løbegården ligger for tæt på Træhedevej, men Haderslev Kommune meddeler dispensation fra afstandskravet.

Udvidelsen med fodersiloerne vil kunne ses, men vurderes ikke at påvirke de landskabelige forhold væsentligt.

På det udendørs besætningsområde bliver der opstillet ca. 120 farehytter. Hytterne flyttes fra år til år, så der såes korn på det tidligere foldareal fra sidste år.

Ammoniak

Bedste tilgængelig teknologi (BAT) for ammoniakfordampning: Der anvendes BAT-kravet for eksisterende stalde for klimastalden, samt kravet for nye stalde mht. slagtesvinestalden. Ansøgningen viser, at BAT-kravet overholdes uden virkemidler, idet BAT-kravet for økologisk produktion svarer til emissionen for den pågældende dyretype.

Det ansøgte projekt vurderes ikke at give anledning til væsentlig påvirkning af ammoniakfølsomme naturtyper og der stilles derfor ingen skærpende vilkår i forhold til ammoniakfordampning.

Samlet set vurderes ammoniakdeposition fra anlægget i det ansøgte projekt ikke at udgøre en væsentlig påvirkning af de nærmeste Natura 2000-områders udpegningsgrundlag. Ligeledes vurderes det, at

² Bekendtgørelse nr. 1020 af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. af 06/07/2018

ammoniakdeposition eller øvrige ansøgte ændringer ikke vil skade arter opført på habitatdirektivets bilag IV.

Lugt

Lugten fra staldene beregnes i ansøgningsskemaet til tre områdetyper:

Områdetype	Mindste geneafstand	Faktisk vægtet afstand
Enkelt-bolig uden landbrugspligt Kraggårdvej 3	199 meter	547 meter
Samlet bebyggelse Ved Træhedevej 5 i Neder Jerstal	431 meter	1255 meter
Byzone Over Jerstal	630 meter	2158 meter

Lugtberegningerne viser, at ejendommen overholder lugtgenekriterierne til nabobeboelse, samlet bebyggelse og byzone, og det vurderes, at beboelserne ikke vil mærke væsentlige lugtgener.

Øvrigt

Det forventes, at antallet af transporter samt støv, støj, lys og skadedyr ikke vil give anledning til væsentlige gener for de omkringboende.

Ansøgningen indeholder en miljøkonsekvensrapport (Bilag 3). Rapporten vurderes at være tilstrækkelig, og indgår i den samlede vurdering.

Ligeledes indeholder ansøgningen en beredskabsplan på husdyrbruget, som fortæller, hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, der kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø.

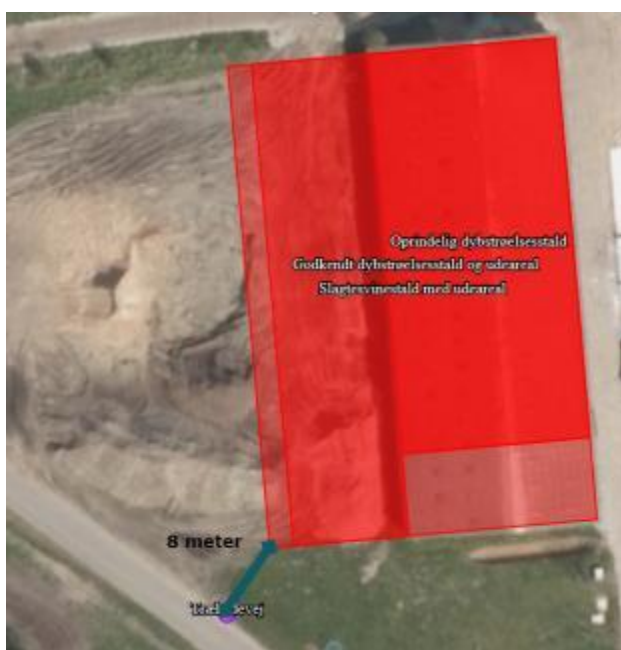
Det er Haderslev Kommunes samlede vurdering, at husdyrbruget ikke vil medføre væsentlige påvirkninger af omgivelserne og miljøet, når godkendelsens vilkår overholdes.

3 Afgørelse om miljøgodkendelse

3.1 Dispensation

Ansøgt

Det godkendte udeareal til den vestligste stald er i miljøgodkendelsen fra 2017 skåret af, så afstandskravet på 15 m til vej kan overholdes (se Bilag 2 A). Nu ønskes etableret et rektangulært udeareal på $14,5 \text{ m} \times 50 \text{ m} = 725 \text{ m}^2$. Afstandskravet for etablering af staldanlæg er 15 m til vej. Der ønskes dispensation fra afstandskravet, så udearealet kan etableres umiddelbart ud for hele staldens vestelige side. Afstanden til vej bliver herefter ca. 8 m, se figur 1:

Figur 1: Der er 8 m fra ønsket udeareal til Træhedevej

Vurderet:

Vejen er en offentlig vej. Dispensationsansøgningen er begrundet i et ønske om en mere harmonisk fremtræden af staldkomplekset, hvor den sydlige mur i løbegården flugter med staldmuren.

Haderslev Kommune vurderer, at den ønskede udvidelse af løbegården er miljømæssigt forsvarlig. Muren, der omgiver løbegården bliver 1,2 m høj, og der kommer en overdækning hen over arealet. Syd for vejen ligger en mark, som også ejes af ansøger, og matriklen indgår i den samme samlede, faste ejendom, som det ansøgte husdyrhold. Der er derfor ikke foretaget ”nabo”høring.

Afstandskravet til vej er begrundet i hensyn til færdselsforhold og vejudsyn. Træhedevej er helt lige på strækningen, og der er ingen sideveje på stedet, så det vurderes, at løbegården ikke vil være til ulempe for færdselen. Eventuelle gener såsom støj, støv, lugt og fluer hidrørende fra dyreholdet, samt fra flytning af foder, halm og dybstrøelse, vurderes ikke at ville genere færdselen på vejen.

Med baggrund i ovenstående meddeler Haderslev Kommune i medfør af Husdyrgodkendelseslovens § 9, stk. 3 dispensation fra kravet i § 8, stk. 1, nr. 4 vedrørende afstand fra den vestlige løbegård til vej.

Haderslev Kommune vurderer, at løbegården ikke ligger indenfor fredninger, strand-, klit-, sø-, å-, kirke- og fortidsmindebeskyttelseslinjer. Løbegården ligger indenfor skovbyggelinjen, men bygningen vurderes at være erhvervsmæssigt nødvendig, da udendørs arealer er en forudsætning for den økologiske driftform, og det vurderes ikke nødvendigt at stille yderligere vilkår.

3.2 Afgørelsen

Haderslev Kommune meddeler miljøgodkendelse efter § 16 a stk. 1 i husdyrgodkendelsesloven¹ på Træhedevej 11, 6500 Vojens ved Thorbjørn Sørensen, cvr 14569871.

Afgørelsen omfatter miljøgodkendelse af

- Stald (vestlig) med fast gulv og udeareal med spalter til slagtesvin (og smågrise) på 1675 m² produktionsareal (område i alt 1700 m²)
- Klimastald (østlig) med delvist spaltegulv og udeareal med spalter til smågrise (og slagtesvin) på 1636 m² produktionsareal (område i alt 1944 m²)
- Fortank til gylle på 99 m³ (produktionsarealet er indregnet i stalden)
- Syv fodersiloer med højder på hhv: 5 m, 8 m og 5 styk med 9 m.
- Placering af sohytter

Godkendelsen meddeles på de vilkår, der fremgår af kapitel 4.

I forbindelse med denne godkendelse, som er en udvidelse og samtidig en overgang til ”stipladsmodellen”, ophæves den tidligere § 11 miljøgodkendelse fra 2017.

Miljøgodkendelsen gives under forudsætning af, at vilkårene i kapitel 4 og de til enhver tid gældende regler på området overholdes, også selv om reglerne evt. skærpes i forhold til denne godkendelse (se Bilag 1).

Det er Haderslev Kommunes samlede vurdering, at det ansøgte projekt:

- Overholder bekendtgørelsens beskyttelsesniveauer for BAT, for ammoniakdeposition på naturområder og for lugt
- Lever op til kravene om anvendelse af BAT
- Ikke vil påvirke Natura 2000 områder væsentligt
- Ikke vil have en negativ indflydelse på planter eller dyr omfattet af bilag IV, artsfredning eller af rødlistet
- Ikke vil have væsentlig virkning på de landskabelige værdier

Med denne godkendelse har Haderslev Kommune ikke taget stilling til eventuelle tilladelser og godkendelser efter anden lovgivning, som for eksempel byggeloven, miljøbeskyttelsesloven eller arbejdsmiljøloven.

Jævnfør §§ 39 - 41 i Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen³, skal en § 16 miljøgodkendelse eller tilladelse regelmæssigt og mindst hvert 10 år tages op til revurdering. Den første revurdering foretages dog efter 8 år, hvor retsbeskyttelsen udløber. Haderslev Kommune forventer at revurdere husdyrbruget i 2026.

³ Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug – [BEK nr. 1380 af 30/11/2017](#)

Miljøgodkendelsen skal være udnyttet senest 6 år efter meddelelsesdatoen dvs. senest den 30. august 2024. Hvis miljøgodkendelsen derefter ikke udnyttes helt eller delvist i tre på hinanden følgende år, bortfalder den del af godkendelsen, som ikke har været udnyttet i de pågældende tre år.

Dato for godkendelse: 30. august 2018

Håkon Karlsen

Miljømedarbejder
Erhverv, Haderslev Kommune

Journal nr.: 18/5603
Udarbejdet af: Grete Mørch Sørensen, NIRAS

3.3 *Offentlighed og høring*

Forannoncering

Ansøgningen blev offentliggjort på Kommunens hjemmeside den 14. juni 2018. Der indkom ingen bemærkninger til ansøgningen.

Høring af naboer og parter

Naboer og parter, samt ansøger selv og øvrige, der har anmodet om orientering i sagen, fik tilsendt eller blev orienteret om udkast til miljøgodkendelse den 4. juli 2018 med en frist på 30 dage til at indsende bemærkninger.

Der indkom følgende bemærkning:

- Indsigelse vedrørende det høje hegn omkring frilandsgrisene.

Bemærkningerne gav anledning til følgende kommentar:

- Ifølge ansøger er hegnet i gennemsnit 1,7 m højt. Det er højere end normalt til slagtesvin, fordi det skal beskytte smågrisene ved søerne mod fx ræve. Haderslev Kommune vurderer, at hegnet ikke vil påvirke de landskabelige værdier væsentligt, og der foretages ikke ændringer i godkendelsen.

3.4 *Klagevejledning*

Miljøgodkendelsen af Træhedevej 11, 6500 Vojens i henhold til § 16 a stk. 1 i Bekendtgørelse af lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug, vil blive offentliggjort den 30. august 2018 på hjemmesiden Digital MiljøAdministration, dma.mst.dk. Du skal søge på adressen under offentliggørelser.

Klagefristen er fire uger fra offentliggørelsen, hvilket betyder, at en eventuel klage skal være modtaget senest torsdag den 27. september 2018. Ansøger vil ved klagefristens udløb få besked om kommunen har modtaget klager.

Det er muligt for enhver med individuel væsentlig interesse i en sag at påklage afgørelsen til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, kan du klage til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på forsiden af www.nmkn.dk. Klageportalen ligger

på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk, ligesom du plejer, typisk med NEM-ID. Klagen sendes gennem Klageportalen til Haderslev Kommune, som har truffet afgørelsen.

En klage er indgivet, når den er tilgængelig for kommunen i Klageportalen. Klager betaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoners og 1.800 kr. for virksomheders og organisationers vedkommende (2016-niveau).

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til Haderslev Kommune, Teknik og Miljø, Simmerstedvej 1A, 1., 6100 Haderslev eller teknikmiljoe@haderslev.dk. Haderslev Kommune videresender herefter anmodningen til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

En klage over miljøgodkendelsen har som udgangspunkt ikke opsættende virkning på retten til at udnytte godkendelsen, medmindre Miljø- og Fødevareklagenævnet bestemmer andet, jf. § 81 i Lov om miljøgodkendelse af husdyrbrug mv. Udnyttelse af miljøgodkendelsen kan dog kun ske under opfyldelse af vilkårene, der er fastsat i denne godkendelse. Udnyttelsen af miljøgodkendelsen sker på eget ansvar, idet Miljø- og Fødevareklagenævnet i tilfælde af klage kan ændre eller ophæve en miljøgodkendelse.

Søgsmål kan anlægges for domstolene i henhold til § 90 i Husdyrgodkendelsesloven. Ønskes afgørelsens gyldighed afprøvet ved domstolene, skal sagen være anlagt inden 6 måneder efter miljøgodkendelsen er offentliggjort eller, hvis sagen påklages, inden 6 måneder efter at den endelige administrative afgørelse foreligger.

Haderslev Kommune gør opmærksom på, at der i medfør af Offentlighedslovens § 7⁴ er mulighed for aktindsigt i sagen. Tidspunktet for eventuelt gennemsyn af sagen kan aftales telefonisk med Haderslev Kommune på 74 34 21 45.

Underretning

Orientering om denne afgørelse er sendt til følgende:

Som brev til implicerede parter:

- Solbakken Økologi, Thorbjørn Sørensen, Friskjærvej 6, 6535 Branderup, tb@friskaer.dk

Som brev til naboer indenfor lugt konsekvenszonen (se bilag 4):

Boet Efter Rita Agnete Orbesen Phil	Thorsbjergvej 3	6500	Vojens
Niels Chr N Jørgensen	Diagonalvej 2	6541	Bevtoft
Thorbjørn Sørensen	Træhedevej 11, Træhedevej 9	6500	Vojens
Niels Jørgen Hansen	Kraggårdvej 1	6500	Vojens
Anne Kathrine Haugaard	Kraggårdvej 2	6500	Vojens
Kate Vibeke Rasmussen	Kraggårdvej 3	6500	Vojens
Henning Larsen	Thorsbjergvej 1	6500	Vojens
Henrik Sørensen	Gelsåvej , Thorsbjergvej 2	6500	Vojens
Jørn Kristian Schmidt	Thorsbjergvej 5	6500	Vojens

⁴ Lov om offentlighed i forvaltningen - [LOV nr 606 af 12/06/2013](#).

Allan Møller Koch	Træhedevej 10	6500	Vojens
Bent Hjortlund	Træhedevej 12	6500	Vojens
Jette Hjortlund	Træhedevej 12	6500	Vojens
Sten Norman Lorenzen	Træhedevej 13	6500	Vojens
Simon Laursen	Træhedevej 4	6500	Vojens
Susanne Sommerlund Nielsen	Træhedevej 4	6500	Vojens
Marianne Skovsborg Jørgensen	Diagonalvej 2	6541	Bevtoft
Silas Skovsborg Jørgensen	Diagonalvej 2	6541	Bevtoft
Birthe Hansen	Kraggårdvej 1	6500	Vojens
Leif Jessen Haugaard	Kraggårdvej 2	6500	Vojens
Werner Elo Rasmussen	Kraggårdvej 3	6500	Vojens
Lene Larsen	Thorsbjergvej 1	6500	Vojens
Yurii Arnaut	Thorsbjergvej 1	6500	Vojens
Andrii Zhurakovskiy	Thorsbjergvej 1	6500	Vojens
Julie Larsen	Thorsbjergvej 1	6500	Vojens
Mariann Kanstrup Kristensen	Thorsbjergvej 2	6500	Vojens
Susanne Marie Lorenzen	Thorsbjergvej 5	6500	Vojens
Tine Thams Koch	Træhedevej 10	6500	Vojens
Bogdan Opalenko	Træhedevej 11	6500	Vojens
Anna Opalenko	Træhedevej 11	6500	Vojens
Simon Hjortlund	Træhedevej 12	6500	Vojens
Anette Hjortlund	Træhedevej 12	6500	Vojens
Jesper Hjortlund	Træhedevej 12	6500	Vojens
Ruth Wiwe Lorenzen	Træhedevej 13	6500	Vojens
Maksym Fedorov	Træhedevej 9	6500	Vojens
Vasyl Bilan	Træhedevej 9	6500	Vojens
Allan M Koch Træhedegård	Træhedevej 10	6500	Vojens
Henning Larsen	Thorsbjergvej 1	6500	Vojens
Henrik Sørensen	Thorsbjergvej 2	6500	Vojens
Laursen	Træhedevej 4	6500	Vojens
Niels Chr. Jørgensen	Diagonalvej 2	6541	Bevtoft
Vennekredsen v/ Anne Haugaard	Træhedevej 10	6500	Vojens

Som e-mail med vedhæftet fil:

- Ansøgers konsulent:
e-mail: upa@landbosyd.dk
- Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København
e-mail: dn-haderslevsager@dn.dk
- Det Økologiske råd, Blegdamsvej 4B, 2200 København N
e-mail: husdyr@ecocouncil.dk
- DOF, Vesterbrogade 140, 1620 København V.
e-mail: natur@dof.dk

Som e-mail med link til hjemmesiden dma.mst.dk:

- Styrelsen for Patientsikkerhed, Tilsyn og Rådgivning Syd, Nytorv 2, 1. sal, 6000 Kolding
e-mail: sesyd@sst.dk

- Danmarks Fiskeriforening, Nordensvej 3, 7000 Fredericia
e-mail: mail@dkfisk.dk
- Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, Wormstrupvej 2, 7540 Haderup
e-mail: nb@ferskvandsfiskeriforeningen.dk
- Arbejderbevægelsens Erhvervsråd
e-mail: ae@ae.dk
- Forbrugerrådet, Fiolstræde 17, Postboks 12188, 1017 København K.
e-mail: fbr@fbr.dk
- Lokalafd. Danmarks Naturfredningsforening Haderslev, Bent Karlsson, Højgårdsvej 9, Brøndlund, 6500 Vojens
e-mail: bent.karlsson@hotmail.com
- Lokalafd. Danmarks Sportsfiskerforbund v/ Morten Ringive
e-mail: mri@fleggaard.dk
- Danmarks Sportsfiskerforbund, Skyttevej 4, 7182 Bredsten
e-mail: post@sportsfiskerforbundet.dk
- DOF Sønderjylland v/ Jørn V. Sørensen, Kongevej 64, 6100 Haderslev
e-mail: haderslev@dof.dk

4 Vilkår

Godkendelsen gives under forudsætning af, at produktionen opfylder følgende vilkår:

4.1 *Generelle vilkår*

1. Godkendelsen omfatter de landbrugsmæssige aktiviteter, der er knyttet til bygningerne på ejendommen Træhedevej 11, 6500 Vojens.
2. Det er den ansvarlige for driften af anlægget, der er ansvarlig for at vilkårene overholdes. Eventuelle ændringer i ejerforhold og/eller hvem, der er ansvarlig for husdyrbrugets drift, skal meddeles til Haderslev Kommune.
3. Der skal til enhver tid forefindes et eksemplar af denne miljøgodkendelse på ejendommen.

4.2 *Vilkår vedrørende anlægget*

Placering af nye stalde/staldanlæg

4. Der kan etableres et nyt produktionsareal til slagtesvin og smågrise på $8,5 \times 19,5 = 165 \text{ m}^2$ i eksisterende lade/maskinhus (se placering på Bilag 2 B).
5. Det nye staldafsnit skal i forbindelse med udearealet opfylde husdyrgødningsbekendtgørelsens krav til fast bund og afløb.
6. Den tidligere godkendte, og endnu ikke opførte, løbegård ved den vestlige slagtesvinestald kan udvides til $14,5 \text{ m} \times 50 \text{ m} = 725 \text{ m}^2$ (se Bilag 2 A).
7. De to udearealer/løbegårde skal have fast bund og afløb til opsamlingsbeholder, og der kan være mur omkring løbegårdene.
8. Overdækningen på løbegårdene skal matche de farver og materialer, som de eksisterende staldtage har.
9. Der kan anbringes fire fodersiloer nord for smågrisestalden og tre siloer nord for slagtesvinestalden som vist på Bilag 2 C, og siloerne kan være op til 9 m høje.

Placering af udendørs sohytter

10. Der kan placeres ca. 120 sohytter på i alt ca. 500 m^2 på matriklerne 353b, 459 og 49 Strandelshjørn, Bevtøft.
11. Hytterne må ikke placeres indenfor fortidsmindebeskyttelseslinjerne uden, at der er indhentet forudgående dispensation. Se Bilag 8.
12. Hytterne skal fremstå i sædvanlige byggematerialer og med jordfarvede, ikke-reflekterende overflader.
13. Højden på hytterne må højst være 2,5 m.
14. Grundarealet på hytter, der kun indeholder én stiplads til søer eller slagtesvin, må højst være 10 m^2 .
15. Det samlede grundareal må højst være 40 m^2 , når hytterne indeholder flere stipladser, bygges sammen eller opstilles samlet.
16. Hytterne skal have samme udformning og placeres i enkle mønstre. Dette krav kan dog fraviges, i det omfang hensynet til en hensigtsmæssig fordeling af gødningen gør det nødvendigt.

Produktionsareal

17. Husdyrbrugets produktionsareal, staldsystem og teknologi samt dyrearter og dyretyper skal være i overensstemmelse med oversigten nedenfor:

Stalde og produktioner						
Staldnavn	Staldstørrelse (m ²)	Ventilation	Kildehøjde	Produktion	Antal måneder udegående	Produktionsareal (m ²)
Ansøgt drift						
Klimastald inkl. udeareal	1944	Naturlig ventilation	3 m	(#32759) Flexgruppe: Økologiske Slagtesvin og smågrise; Delvist fast gulv	0	1636
Slagtesvinestald med udeareal	1700	Naturlig ventilation	3 m	(#34704) Flexgruppe: Økologiske Slagtesvin og smågrise; Delvist fast gulv	0	1675
Sum						3311

18. Flexgrupperne er defineret således:

Økologiske Slagtesvin og smågrise; Delvist fast gulv Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv Slagtesvin. Økologiske stalde

19. Husdyrbruget skal drives efter reglerne for økologisk produktion.
20. Der er ansøgt om et ikke-IE husdyrhold, dvs. der må maksimalt være 2.000 stipladser til slagtesvin (= dyr ad gangen). Husdyrholdets størrelse kan fx dokumenteres via gødningsregnskabet.

Husdyrgødning

21. Gylle skal afleveres løbende til biogasanlæg. Alternativt skal der foreligge aftaler om opbevaring af gylle på anden ejendom, så opbevaringskapaciteten bliver på mindst 9 måneder. Skriftlig aftale med biogasanlæg eller med ejer af anden ejendom skal indsendes til Haderslev Kommune senest ved meddelelse af miljøgodkendelsen.
22. Dybstrøelse, der har ligget i stalden i 3-4 måneder i gennemsnit, dvs. kompost, kan lægges i markstak.
23. Husdyrgødningsbaseret kompost med et tørstofindhold på mindst 30 %, der lægges i markstak, skal placeres mindst 200 m fra nabobeboelser.

Jord, grundvand og overfladevand

24. Al vask af maskiner, redskaber, foderanlæg, m.v. skal foregå på en støbt, fast plads, såfremt vask vandet kan indeholde husdyrgødning, foderrester og lignende, og bortledning af spildevandet skal ske til en opsamlingsbeholder.
25. Arealer, hvor der sker tømning af forbeholder med gylle, skal befæstes. Ved befæstet areal forstås et areal, der er befæstet med et for fugtighed vanskeligt gennemtrængeligt materiale, der kan modstå påvirkningerne fra køretøjer og vogne ved fyldning og tømning.
- Befæstet areal kan undgås, hvis der anvendes traktor med sugeanordning.
26. Udliveringsramper skal konstrueres med tætte sider, som forhindrer, at der trækker gylle eller vask vand ud i det omliggende areal. Der skal etableres afløb, som fører til opsamling i gyllekanaalerne.

27. Tanke til opbevaring af olie/diesel skal være placeret på fast og tæt bund, så der ikke er mulighed for afløb til jord, overfladevand eller grundvand, og således at spild kan observeres og opsamles med kattegrus eller andet olieabsorberende materiale.
28. Tanke skal være sikret mod påkørsel.

Lugt

29. Bedriften og dens omgivelser skal drives og renholdes således at lugtgener så vidt muligt begrænses. Der skal opretholdes en god staldhygiejne, herunder sikres, at båse, gangarealer og foderarealernes bund holdes tørre, at støv- og smudsbelægning i stalden fjernes, og at fodringsanlægget holdes rent. Stalde inklusiv ventilationssystemet skal rengøres minimum én gang årligt.
30. Såfremt der opstår lugtgener, som kommunen vurderer, er væsentligt større end det, der kan forventes ifølge grundlaget for miljøvurderingen, skal bedriften udarbejde en handlingsplan for nedbringelse af generne. Planen skal accepteres af kommunen og derefter gennemføres.

Støj

31. Den eksterne støjbelastning fra husdyrbruget på ejendommens bygningsparcel må i intet punkt – målt på naboejendom med tilhørende udendørs arealer i tilknytning til boligen – overstige nedenstående værdier. De angivne værdier for støjbelastningen er de ækvivalente, korrigerede lyd niveauer i dB(A):

Tidspunkt	Støjgrænser	Reference tidsrum
Dag		
Mandag - fredag kl. 07 - 18	55 dB(A)	8 timer
Lørdag kl. 07 – 14	55 dB(A)	7 timer
Lørdag kl. 14 – 18	45 dB(A)	4 timer
Søn- og helligdag kl. 07 - 18	45 dB(A)	8 timer
Aften		
Alle dage kl. 18 – 22	45 dB(A)	1 time
Nat		
Alle dage kl. 22 – 07	40 dB(A)	½ time

Støjens maksimalværdi må om natten ikke overstige ovenstående grænseværdier med mere end 15 dB(A) ved alle beboelser. Referencetiden er det mest støjbelastede tidsrum i perioden.

Støjvilkårene for landbrugsdrift omfatter al støj fra virksomheden, dvs. også støj fra andet end faste, tekniske installationer på ejendommens bygningsparcel, dog ikke støj fra f.eks. markdriften.

32. Hvis kommunen finder det nødvendigt, skal ejer for egen regning lade udføre støjmålinger og/eller -beregninger af støjen fra husdyrbruget for at dokumentere, at støjgrænserne er overholdt. Hvis grænserne konstateres overholdt, kan der højst pålægges ejer at få foretaget én støjmåling og eller -beregning om året. Målingerne/beregningerne skal udføres og rapporteres som ”Miljømå-

ling – ekstern støj” af en enhed, som er optaget på Miljøstyrelsens liste over godkendte laboratorier. Virksomhedens støj skal dokumenteres ved måling eller efter gældende vejledninger fra Miljøstyrelsen, pt. nr. 6/1984 om Måling af ekstern støj og nr. 5/1993 om Beregning af ekstern støj fra virksomheder. Målingerne/beregningerne skal foretages på/for de mest støjbelastede områder udenfor virksomhedens grund og under de mest støjbelastede driftsforhold - eller efter anden aftale med kommunen.

Støv

- 33. Driften må ikke medføre væsentlige støvgener uden for ejendommens eget areal. Vurderingen foretages af Haderslev Kommune.
- 34. Fodersiloer skal indrettes således, at støvgener i forbindelse med indblæsning undgås.

Skadedyr

- 35. Opbevaring af foder skal ske på sådan en måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter mv.). Stalde, lagre og andre anlæg holdes i forsvarlig rottesikret stand, m.v. med henblik på at forhindre gode levemuligheder for rotter.
- 36. Arealerne omkring bygninger og tilkørselsveje skal holdes ryddelige og fri for affald, foderrester, gødning m.v.
- 37. Der skal overalt på ejendommen udføres effektiv flue- og skadedyrsbekæmpelse i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Institut for Agroøkologi. Retningslinjerne kan ses her: <http://www.dpil.dk/>

Lys

- 38. Udendørs belysning og lys fra stalde skal afskærmes, således at der ikke opstår væsentlige lysgener for omkringboende. Det er Haderslev Kommune, der afgør om en lyskilde eller brug af lys medfører væsentlige lysgener for omkringboende.

Uheld

- 39. Der skal forefindes en opdateret beredskabsplan på husdyrbruget, som fortæller, hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, der kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø. Planen skal være tilgængelig og synlig for ejendommens ansatte og andre, der arbejder på bedriften.
- 40. Beredskabsplanen skal revideres en gang årligt og påføres dato for revision.
- 41. ”Nærved uheld” skal registreres, og der skal udarbejdes en procedure med henblik på at forebygge situationen fremover.

Ophør

- 42. Ophør af husdyrbruget skal meddeles til Haderslev Kommune.
- 43. Ved husdyrbrugets ophør fjernes tilbageværende husdyrgødning, ejendommen ryddes for affald, kemikalier, døde dyr, spildevand, foder mv. Alt bortskaffes i henhold til kommunens affaldsregulativer.
- 44. De mobile hytter fjernes i forbindelse med ophør af denne form for produktion.

4.3 *Vilkår vedrørende egenkontrol*

45. Ved tilsyn skal kommunen have adgang til relevant dokumentation for overholdelse af vilkårene. Det kan fx være i form af opgørelse af produktionsarealet, opbevaring af husdyrgødning, samt logbog for drift og vedligehold af staldsystemer.

5 Miljøteknisk beskrivelse og kommunens vurderinger

Den miljøtekniske beskrivelse danner grundlag for de vilkår, som meddeles i miljøgodkendelsen. Vurderingen skal belyse konsekvenserne af driften på ejendommen, og om de virkemidler til forebyggelse og begrænsning af forurening, som fremgår af ansøgningen, er tilstrækkelige.

5.1 *Generelt*

Haderslev Kommunes vurdering

Denne miljøgodkendelse omfatter udelukkende anlægget på adressen Træhedevej 11, 6500 Vojens.

Kommunen stiller vilkår om, at det er den ansvarlige for driften af anlægget, der er ansvarlig for at overholde godkendelsen med vilkår. På godkendelsestidspunktet er det Thorbjørn Sørensen, der er ansvarlig for driften.

For at sikre, at godkendelsens vilkår er tilgængelige for de ansatte, stilles der vilkår om, at godkendelsen skal foreligge på ejendommen.

5.2 *Husdyrbrugets anlæg*

5.2.1 Staldanlæg

Ansøgers beskrivelse

Ejendommen er d. 12. juli 2017 godkendt til et blandet økologisk svinehold med søer, smågrise og polte. Miljøgodkendelsen er taget i brug. Staldene ønskes nu ændret til udelukkende økologiske smågrise og slagtesvin, med maks. ca. 1.500 slagtesvin på stald ad gangen. Søerne på markerne er udegående og kommer ikke længere på stald på Træhedevej 11, hvorfor de ikke indgår i beregningerne i denne ansøgning.

Der bygges ikke nye bygninger, men laden i den sydlige ende af den eksisterende vestlige bygning inddrages til stald, og stalden ændres fra søer til slagtesvin på delvis fast gulv og spalter. Der ansøges dog om at kunne flexe mellem smågrise og slagtesvin. Dyrene går på fast gulv inde i bygningen, og der etableres spalter i ca. halvdelen af udearealet.

Ansøger vurderer, at husdyrbruget ikke er teknisk, forureningsmæssigt eller driftsmæssigt forbundet med andre ejendomme, selv om der flyttes foder fra Træhedevej 9 en gang om dagen, og søerne vil blive flyttet mellem arealerne på de to ejendomme, når arealerne til Træhedevej 9 har opnået økologisk status.

Haderslev Kommunes vurdering

Ansøgt drift samt nudriften og 8-årsdriften:

	Østlig stald		Vestlig stald	
8-årsdrift i 2010, VVM i 2005	Smågrise, dybstrøelse Ikke udeareal	936 m ²	Søer, dybstrøelse Ikke udeareal	747 m ²
Nudrift godkendt 12.7.2017	Smågrise, to-klima Udeareal	1604 m ²	Søer, dybstrøelse Udeareal	1347 m ²

Ansøgt drift 16.2.2018	Smågrise, to-klima Udeareal	1636 m ²	Slagtesvin, fast gulv inde Udeareal m spalter	1675 m ²
---------------------------	------------------------------------	---------------------	--	---------------------

Godkendelsen omfatter:

- Stald (vestlig) med fast gulv og udeareal med spalter til slagtesvin (og smågrise) på 1675 m² produktionsareal (område i alt 1700 m²)
- Klimastald (østlig) med delvist spaltegulv og udeareal med spalter til smågrise (og slagtesvin) på 1636 m² produktionsareal (område i alt 1944 m²)
- Fortank til gylle på 99 m³ (produktionsarealet er indregnet i stalden)
- Syv fodersiloer med højder på hhv: 5 m, 8 m og 5 styk med 9 m.
- Placering af sohytter

Situationsplan for ejendommen fremgår af Bilag 2.

Der stilles vilkår om, at placering og størrelse af de nye staldanlæg med udearealer skal være som ansøgt. Løbegården ved slagtesvinestalden udvides med en lille trekant, så den flugter med gavlen i stedet for med vejen. Samtidig udvides løbegårdens bredde med 2,5 m. Der skæres en lille trekant af løbegården ved klimastalden. Se Bilag 2 A.

Vilkåret fra miljøgodkendelsen fra 2017 om udseende af løbegårdens overdækning videreføres.

Der søges om at inddrage et laderum til stald på 8,5 x 19,5 m, se Bilag 2 B. Det vurderes, at det nye staldafsnit kan være med fast bund, da det er en del af den samlede stald med udeareal, og der bliver spaltegulv i udearealet med opsamling af gyllen. Herved opfyldes vilkåret om fast bund og afløb.

5.2.2 Husdyrbrugets lokalisering – afstandskrav

Ansøgers beskrivelse

Husdyrbrugets beliggenhed i forhold til omgivelserne og disses miljømæssige sårbarhed fremgår af skema 202450 (naboer, natur mv.). Da der ikke etableres nye bygninger, og udeareal til den vestligste stald er godkendt i forbindelse med den eksisterende miljøgodkendelse fra 2017, forventes det, at der ikke kan være problemer i forhold til landskabelige forhold.

I den eksisterende miljøgodkendelse er det beskrevet, at staldanlægget ligger uden for Natura 2000 område, Bevaringsværdige landskaber, Værdifulde kulturmiljøer og bevaringsværdige landsbyer, Lavbundsarealer inkl. evt. okkerklassificering, Fortidsmindelinje / Kulturhistoriske arealer, Skovrejsningsområder, Kystnærhedszonen, Fredede områder, Beskyttede naturarealer (§ 3), Strandbeskyttelseslinje, Klitfredningslinje, Sø- og åbeskyttelseslinje, Kirkebyggelinje og Beskyttede sten- og jorddiger, men inden for Områder med særlig geologisk værdi / Skovplantning uønsket pga. geologi og Skovbyggelinje. De to sidstnævnte har kommunen vurderet ikke at være et problem.

Husdyrbruglovens afstande jf. § 8 overholdes for det ansøgte på nær afstanden til vej. Der søges om dispensation fra afstandskravet på 15 m, så udearealet kan etableres umiddelbart ud for hele staldens vestelige side. Dispensationen ønskes af praktiske og visuelle årsager. Med denne løsning har dyrene tilstrækkeligt udeareal i direkte tilknytning til stalden, og visuelt vil det se mere harmonisk ud. Afstanden til vej bliver herefter ca. 8 m, hvilket vurderes ikke at kunne påvirke udsyn fra vejen.

Haderslev Kommunes vurdering

Ejendommen ligger i landzone. Husdyrbrugets anlæg er beliggende mellem Gelsåvej og Vojensvej syd for Over Jerstal.

Afstandskrav i henhold til § 6 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug

De fastsatte afstandskrav i § 6 gælder for både etableringer og udvidelser.

Udvidelsen af produktionsarealet sker i den vestlige slagtesvinestald og det tilhørende udeareal.

Ejendommen er beliggende i landzone og uden for eksisterende eller fremtidigt byzone- eller sommerhusområde. Ejendommen ligger desuden ikke i et område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhvervsformål eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lign. Afstanden til disse områder er desuden mere end kravet på mindst 50 m.

Nærmeste byzone er Over Jerstal 2,1 km fra ejendommens bygninger, og nærmeste område i landzone med lokalplan til boligformål er længere væk.

Nærmeste nabo til slagtesvinestalden er Træhedevej 13, beliggende 300 m fra stalden. Afstandskravet på 50 m overholdes.

Afstandskrav i henhold til § 8 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug

De fastsatte afstandskrav i husdyrgodkendelseslovens § 8 til nedenstående områder og installationer gælder ligeledes for etableringer og udvidelser. Afstandene er derfor opmålt i forhold til slagtesvinestalden.

Afstandskrav til	Afstandskrav	Afstand	Nærmeste anlæg
Ikke almene vandforsyningsanlæg	25 m	30 m	Egen vandforsyning
Almene vandforsyningsanlæg	50 m	> 50 m	
Vandløb (herunder dræn) og søer	15 m	> 50 m	
Offentlig vej og privat fællesvej	15 m	8 m	Træhedevej
Naboskel	30 m	135 m	Matrk. 200 Strandehjørn, Bevtøft
Beboelse samme ejendom	15 m	25 m	
Levnedsmiddelvirksomhed	25 m	>25 m	Der forefindes ingen levnedsvirksomhed indenfor 25 m.

Afstandskravene i § 8 til vandforsyning, søer, vandløb, levnedsmiddelvirksomhed, egen beboelse og naboskel er overholdt.

Afstandskravet til vej overholdes ikke, og Haderslev Kommune har i denne miljøgodkendelse meddelt dispensation fra afstandskravet, se afsnit 3.1.

Afstandskravet til skovbyggelinje overholdes ikke, men da udvidelsen sker i eksisterende bygning samt ved udvidelse af udearealet, der ligger i tilknytning til bygningen og er erhvervsmæssigt nødvendigt, er det ikke påkrævet at meddele dispensation.

5.2.3 Husdyrbruges landskabelige placering og planmæssige forhold

Ansøgers beskrivelse

Alle ejendommens bygninger er opført med røde vægge (stålplader eller pudset mur) og grå eternittage med taghældninger på 10-20 °. Bygningerne er op til ca. 7 m høje. Udearealet til klimastalden er beklædt med træ. Det er planen, at ejendommen løbende skal renoveres, så de røde plader udskiftes med træbeklædning.

Det nye udeareal vest for den vestligste stald bygges op i fundablokke som beklædes med træ. Tagudhænget over en del af udearealet bliver enten i grå eternitplader eller grå stålplader.

Siloerne er almindelige ufarvede glasfibersiloer, som fremstår i gulligbrun farve. De to eksisterende fodersiloer er på hhv. 9 og 15 tons ca. 5 m og 8 m høje, og de to nyere siloer er på 6 tons og ca. 5 m høje. Det er muligt, at to af siloerne senere udskiftes til to 15 tons siloer på maks. 8-9 m. Yderligere ønskes opstillet tre siloer af samme slags nord for slagtesvinestalden. Det antages, at der allerede i forbindelse med miljøgodkendelsen kan gives accept heraf.

Haderslev Kommunes vurdering

Idet der er tale om indretning i eksisterende forhold, vurderes der ikke at være en påvirkning af de landskabelige værdier. Se i øvrigt landskabsbeskrivelsen i Bilag 5.

To af siloerne på 5 meters højde ønskes udskiftet med to nye på 9 meters højde. Da der er tale om samme placering tæt op ad de eksisterende bygninger, og højden bliver maksimalt 9 meter (hvor staldene er 7 meter), vurderes det, at der ikke vil være tale om en væsentlig ændring af det synsmæssige indtryk. Ligeledes bliver de tre nye siloer ved slagtesvinestalden placeret helt tæt på stalden (se Bilag 2 C) og er også af den slanke type, så de ikke giver anledning til væsentlig synsmæssig påvirkning.

Der stilles vilkår om siloernes placering.

5.2.4 Mobile hytter

Ansøgers beskrivelse

Det økologiske sohold drives i mobile hytter, der placeres på markerne på både Træhedevej 11 og Træhedevej 9.

På Træhedevej 11 er der angivet et besætningsområde, som omfatter matriklerne 353b Strandelhjørn på 11,2 ha, 459 Strandelhjørn på 8,3 ha og 49 Strandelhjørn på 12,4 ha; i alt 32 ha (dog minus gårdanlægget). Det samlede areal for begge ejendomme ses på Bilag 7.

I forbindelse med soholdet på Træhedevej 11 er der/bliver der på markerne opstillet ca. 120 A-hytter fra Salling-Hytten Aps på ca. 4,1 m² i galvaniseret stål ca. 1,8 m høje.

Mht. det udendørs sohold, vil foldarealer, der har været benyttet til fritgående søer det ene år, det næste år blive dyrket med en kornafgrøde, så næringsstoffer afsat af søerne og smågrisene ind til 15 kg optages af planterne.

Haderslev Kommunes vurdering

De mobile hytter udgør en del af husdyrbruget, idet der udover hytterne også er faste staldanlæg på over 100 m². Hytterne skal dermed også vurderes i forhold til godkendelsesbekendtgørelsens § 35, og eventuelle vilkår stilles i denne godkendelse.

Sohytterne er flytbare og skal placeres i overensstemmelse med afstandsreglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsens §§ 5 og 6 (afstandskravene er de samme, som nævnt i lovens §§ 6 og 8 for stalde).

I miljøgodkendelsen fra 2017 er der stillet en række vilkår til udseende af de mobile hytter, idet vilkårene udgør "landzonetilladelsen" fra tidligere lovgivning. Det vurderes, at hytterne herved falder bedst muligt ind i landskabet, og vilkårene videreføres i denne § 16 a godkendelse.

Der er vilkår om hytternes placering, størrelse og udformning.

Desuden er der stillet et vilkår om, at hytterne skal overholde fortidsmindebeskyttelseslinjerne, se Bilag 8. Der kan dog søges om dispensation herfra hos Haderslev Kommune. Fortidsmindebeskyttelseslinjen håndteres efter anden lovgivning og kan ikke omfattes af denne miljøgodkendelse.

Desuden skal de mobile hytter overholde reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen for "husdyranlæg", dvs. §§ 5,6 og 8 om afstande, § 7 om folde og § 10 om flytning af hytterne, samt reglerne i Landbrugets Byggeblad om udendørs sohold (nr. 95.03-02 fra dec. 2014) vedrørende indretning af hytterne.

5.2.5 Produktionsareal

Produktionens miljøpåvirkning afhænger af staldanlæggets størrelse opgjort som produktionsarealet, af dyrearter/typer, af anvendte staldsystemer, af overfladearealet af husdyrgødningslagre samt anvendte teknologier i stalde og lagre.

Udgangspunktet for vurderingen (nudrift og 8-årsdrift) er det hidtil anvendte produktionsareal til den hidtil tilladte produktion i de eksisterende stalde ud fra oplysningerne om produktionen i nuværende drift. Nudriften skal fastlægges som den hidtil lovlige drift. Desuden skal bindende krav i tidligere godkendelser også indtastes i nudrift og 8-årsdrift.

8-årsdriften, dvs. den tilladte drift i 2010, svarer til det, der blev tilladt ved VVM-screeningen i 2005, dvs. søer og smågrise. Siden da blev der i 2017 givet § 11 miljøgodkendelse til søer, smågrise og slagtesvin, hvilket er nudriften. Der er ikke konstateret kontinuitetsbrud, som kunne nedsætte tilladelser til dyreholdet.

Overblik over det ansøgte produktionsareal ses her:

Stalde og produktioner						
Staldnavn	Staldstørrelse (m ²)	Ventilation	Kildehøjde	Produktion	Antal måneder udegående	Produktionsareal (m ²)
Ansøgt drift						
Klimastald inkl. udeareal	1944	Naturlig ventilation	3 m	(#32759) Flexgruppe: Økologiske Slagtesvin og smågrise; Delvist fast gulv	0	1636
Slagtesvinestald med udeareal	1700	Naturlig ventilation	3 m	(#34704) Flexgruppe: Økologiske Slagtesvin og smågrise; Delvist fast gulv	0	1675
Sum						3311

Der er gyllekanaler i klimastalden og i det tilhørende udeareal.

Der er gyllekanaler i udearealet til slagtesvinestalden.

Ansøger har indsendt beregninger og tegninger af staldene og produktionsarealerne, som kan indgå i Haderslev Kommunes miljøtilsyn med ejendommen.

Haderslev Kommunes vurdering

Miljøgodkendelsen er givet på grundlag af ansøgningens oplysninger om staldenes andel af produktionsareal, dyretyper, anvendte staldsystemer samt tilhørende teknologier og de faste gødningsopbevaringsanlægs overfladeareal. De oplyste produktionsarealer udgør:

Klimastald 995 m^2 + udeareal 641 m^2 , i alt 84,2 %

Slagtesvinestald 950 m^2 + udeareal 725 m^2 , i alt 98,5 %.

Miljøpåvirkningen med ammoniak og lugt afhænger af produktionsarealets og gødningsopbevaringsarealets størrelse samt dyresammensætning og de anvendte staldsystemer samt den anvendte teknologi. Kommunen stiller derfor vilkår til disse forhold for at sikre, at miljøpåvirkningerne fra ejendommen fastholdes på det niveau, der fremgår af ansøgningen.

Der gøres opmærksom på, at arealer, hvor der eventuelt går dyr midlertidigt og som ikke er medregnet som produktionsarealer, skal rengøres iht. godkendelsesbekendtgørelsens § 38.

Der er ansøgt om et ikke-IE husdyrhold, dvs. der må maksimalt være 2.000 stipladser til slagtesvin (= dyr ad gangen), selvom det ansøgte bruttoproduktionsareal giver plads til flere dyr. 2.000 stipladser svarer til ca. 1400 m^2 . Hvis der ønskes flere dyr, skal der forinden ansøges om miljøgodkendelse til et IE-brug.

Der stille vilkår om økologisk produktion, da BAT-kravet afhænger af, om der er tale om økologisk eller konventionel produktion.

5.2.6 Husdyrgødning

Ansøgers beskrivelse

Gylle kanalerne i klimastalden og det tilhørende udeareal er med linespil nede i kanalerne. Kanalerne i forbindelse med udearealet til den vestligste stald bliver med almindelige kanaler med propper (træk-og-slip). Det forventes, at al gylle skal leveres til det nye økologiske biogasanlæg ved Bevtøft. Alternativt vil gylle blive kørt til opbevaring i gyllebeholdere på andre ejendomme. Gylle vil blive afhentet fra fortanken på 99 m^3 midt for klimastalden.

Den gyllebeholder på 2500 m^3 , der blev godkendt ved en § 29 afgørelse i 2016, ønskes ikke etableret alligevel.

Det faste gulv i ”dybstrøelsesstalden” dvs. slagtesvinestalden vil blive rengjort manuelt med skovl eller evt. med minilæsser.

Dybstrøelsen fra staldene lægges i markstak eller bringes direkte ud. Det forventes, at dybstrøelsen også vil blive leveret til det økologiske biogasanlæg ved Bevtøft, når det er blevet etableret.

Det er en maskinstation der står for udbringning af alt gylle og dybstrøelse.

Kapacitetsberegning for gylle

Forventet maksimal produktion er på ca. 8.300 smågrise 15-31 kg og 4.000 slagtesvin 31-115 kg. Beregningerne er lavet ud fra normtal 2017 for slagtesvin Dybstrøelse, opdelt lejeareal. For smågrise

findes denne kategori ikke. Worst case må gyllemængden svare til Toklimastald, delvis spaltegulv, hvorfor denne er benyttet for gylledelen. Gylleproduktionen beregnes herefter til:

8.500 smågrise 15-31 kg x 0,093 m³ gylle = 791 m³

4.000 slagtesvin 31-115 kg x 0,369 m³ gylle = 1.478 m³

Regnvand på ikke overdækkede udearealer på ca. 987 m² ((4,5 m x 95 m) + (3,85 m x 9 m) + (10,5 m* x 50 m)) = maks. 1.045 m³ (* ca. 4 m af udearealet overdækkes: 14,5 m - 4 m = 10,5 m).

Regnvand på rampe og vaskeplads på ca. 60 m² = maks. 64 m³

Vaskevand til rengøring af maskiner = 10 m³

I alt 3.388 m³ gylle mv.

(Jf. Klimatilpasning.dk Observationsdata 1986-2005 er gennemsnitsnedbøren på 2,9 mm/døgn svarende til 1.0585 m/ m³)

På selve ejendommen er der udelukkende opbevaringskapacitet i kanalerne og i en fortank på 99 m³. Der er desuden opbevaringskapacitet på andre ejede ejendomme, og der er indgået aftale om opbevaring af gylle i gyllebeholdere på disse ejendomme:

- Gyllebeholder på Træhedevej 9 (ejet): 800 m³
- Opbevaringsaftale på Bovlund Bjergvej 37, 6535 Branderup J: 1.000 m³
- Opbevaringsaftale på Branderup Mark 3, 6535 Branderup J: 800 m³
- Opbevaringsaftale på Branderup Kådner 2, 6535 Branderup J: 524 m³

I alt 3.124 m³

Det antages, at der modtages ca. samme mængde afgasset gylle retur, som der leveres, evt. lidt mere, idet der også forventes leveret dybstrøelse til biogasanlæg. Der er således ca. 11 måneders opbevaringskapacitet.

Såfremt der bliver behov for yderligere opbevaringskapacitet, er der overskudskapacitet på Friskjærvej 6, hvor ansøger har to gyllebeholdere.

Kapacitetsberegning for dybstrøelse

Forventet maksimal produktion er på ca. 8.300 smågrise 15-31 kg og 4.000 slagtesvin 31-115 kg. Beregningerne er lavet ud fra normtal 2017 for slagtesvin Dybstrøelse, opdelt lejeareal. For smågrise findes denne kategori ikke. Worst case må dybstrøelsesmængden svare til staldsystem med ren dybstrøelse. Dybstrøelsesproduktionen beregnes herefter til:

8.500 smågrise 15-31 kg x 0,026 tons dybstrøelse = 221 tons, svarende til 376 m³

4.000 slagtesvin 31-115 kg x 0,098 tons dybstrøelse = 391 tons, svarende til 665 m³

I alt 1.041 m³

For tiden lægges dybstrøelse i markstak eller bringes direkte ud i marken. Fremadrettet forventes dybstrøelsen leveret direkte fra stald til biogasanlæg.

Haderslev Kommunes vurdering

Ifølge § 11 i husdyrgødningsbekendtgørelsen vil en opbevaringskapacitet svarende til mindst 9 måneders produktion normalt være tilstrækkelig til, at udbringningen og gødningsanvendelsen kan ske i overensstemmelse med de generelle miljøregler.

Gødningsproduktionen er relateret til antal dyr og ikke til m² produktionsareal. Denne § 16 miljøgodkendelse stiller ikke krav om dyrenes maksimale antal, og ejendommens opbevaringskapacitet beregnet i måneder kan derfor variere år for år.

Gylle

Opbevaringskapaciteten for gylle er på 11 måneder for den forventede produktion. Da der ikke er kapacitet på selve ejendommen til 9 måneder (der er til 10 dage), skal der iht. husdyrgødningsbekendtgørelsen foreligge skriftlige aftaler enten med andre ejere eller med biogasanlægget. For at koble kravet sammen med tidspunktet for miljøgodkendelsen, stilles der vilkår herom.

Haderslev Kommune vurderer, at opbevaringskapaciteten fremover kan beregnes i forbindelse med tilsyn og udfra gødningsregnskabs opgørelser. Hvis der foretages ændringer, som har indflydelse på opbevaringskapaciteten, skal der indsendes oplysninger herom (§ 12 i husdyrgødningsbekendtgørelsen).

Dybstrøelse

Dybstrøelsen hentes direkte fra staldene og fra hytterne på marken til biogasanlægget. Komposteret dybstrøelse kan dog også lægges i markstak og skal følge reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsens § 15 og § 16 om overdækning, afstande og optegnelser. Herved overholdes husdyrgødningsbekendtgørelsens krav om tilstrækkelig kapacitet.

Hvis det er nødvendigt at lægge dybstrøelse i markstak, stilles der vilkår om, at stakken skal placeres mindst 200 m fra nabohuse for at mindske lugtgener.

Der stilles tillige vilkår om at det kun er dybstrøelse, der har ligget i en stald i 3-4 måneder i gennemsnit der må lægges i markstak, da den som oftest er så kompostlignende, at det kan opbevares i marken. Årsagen til at der kan accepteres at der lægges dybstrøelse i markstak er at svinestaldene har separat gødeareal, og at svinene afsætter en meget stor del af gødningen her, og dybstrøelsen i lejearealet bliver mere homogen og tør. Den kompostlignende gødning fra lejearealet kan sædvanligvis opbevares i markstak, mens gødningen fra det separate gødeareal ikke kan opbevares i markstak. Gødningsmåtten under svinehytter er vanligvis tilsvarende kompostlignende, og kan sædvanligvis opbevares i markstak.

Senest 12 måneder efter, at der første gang i den nye planperiode blev placeret husdyrgødningsbase-rede kompost på den pågældende mark, skal alle oplag på samme mark fjernes, og der må ikke placeres markstakke samme sted igen før efter 5 år. Hvis en markstak placeres uhensigtsmæssigt, kan det give anledning til gener for naboer. Derfor anbefales det, at markstakke placeres med størst mulig afstand til naboer. I tilfælde af udvaskning eller afstrømning fra markstakken kan det lokale vandmiljø skades, og markstakken må ikke medføre risiko for forurening af grund- eller overfladevand. Derfor rådes landmanden til at være særlig opmærksom på placering af stakken i forhold til dræn og arealer, som skråner mod vandløb og søer.

Det understreges, at der ikke er givet godkendelse til at lægge fast husdyrgødning i markmødding.

Etablering og vedligeholdelse af dybstrøelsesmåtter i svinestalde

Inden der indsættes dyr i stalden, boksen eller stien, skal der udlægges et tykt lag halm, der kan absorbere gødning og urin og dermed sikre omsætningen. En velfungerede og homogen måtte sikres ved at der jævnlige, gerne dagligt, tilføres strøelse. Strøelsen skal fordeles i stalden, boksen eller stien, og særligt områder hvor måtten er belastet med meget trafik eller afsætning af gødning skal tilføres ekstra strøelse.

Kommunen vurderer, at opbevaring af husdyrbrugets husdyrgødning vil ske på en måde, som er i overensstemmelse med de generelle miljøregler i husdyrgødningsbekendtgørelsen og beholderkontrolbekendtgørelsen og dermed vil være tilstrækkelige til at begrænse den mulige påvirkning af det omgivne miljø fra opbevaringsanlæggene.

5.2.7 Foder

Ansøgers beskrivelse

De væsentlige råvarer i forbindelse med svineproduktion er foder og vand. Der benyttes indkøbte færdigblandinger og egen produceret grovfoder. Grovfoderet opbevares i wrapballer i foderladen og på marken.

Som gennemsnit benyttes der ca. 300 kg tørfoder og ca. 5 kg grovfoder fra fravænning til slagtevægt. Til smågrise 15-31 kg anslås at forbruget at være ca. 30 kg foder pr. dyr. Hertil skal lægges foder til søerne. I følge normtal for søer med smågrise til fravænning inklusiv polte benyttes der ca. 1.700-2.400 FE/årsso (kilde Håndbog til driftsplanlægning 2015 udgivet af Seges). Med den umiddelbart forventede produktion på 350 årssøer med smågrise til 15 kg (på Træhedevej 9), ca. 8.500 smågrise 15-31 kg og ca. 4.000 slagtesvin 31-115 kg, vil det årlige foderforbrug ligge på op til 2.200 tons samlet på Træhedevej 9 og 11, heraf bruges ca. de ca. 720 tons på Træhedevej 11.

Haderslev Kommunes vurdering

Der stilles ikke vilkår i forbindelse med fodring.

5.2.8 Ammoniakemission, Naturvurdering og Bilag IV-arter

Haderslev Kommunes vurdering

Naturvurdering

Plantesamfund i terrestriske naturområder kan være følsomme overfor luftbåren ammoniak. Ammoniak kan medføre eutrofiering, som kan forringe områdernes naturmæssige værdi. I forbindelse med en husdyrproduktion vil der normalt ske en fordampning af ammoniak fra stald og lager. En stor del af den fordampede ammoniak falder i kort afstand fra kilden og kan derfor forringe kvaliteten af nærliggende naturområder.

I miljøgodkendelsesordningen er der som udgangspunkt taget det nødvendige hensyn til naturområder, i kraft af krav til den maksimalt tilladte totaldeposition eller merdeposition af ammoniak til forskellige ammoniakfølsomme naturtyper. Ammoniakdepositionen fra husdyrbruget skal overholde beskyttelsesniveauet i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen.

I Bilag 6 har kommunen foretaget en vurdering af, om naturområderne i nærheden af ejendommen kan blive påvirket væsentligt som følge af øget kvælstoffordampning.

Konklusionen på kommunens naturvurdering:

- Tilstanden i naturområderne i kategori 1, 2 eller 3 samt i øvrig § 3 natur vurderes ikke at ville ændre sig som følge af det ansøgte projekt på Træhedevej 11.
- Samlet set vurderes ammoniakdeposition fra anlægget i det ansøgte projekt ikke at udgøre en væsentlig påvirkning af de nærmeste Natura 2000-områders udpegningsgrundlag. Ligeledes vurderes det, at ammoniakdeposition eller øvrige ansøgte ændringer ikke vil skade arter opført på habitatdirektivets bilag IV

- Der stilles derfor ingen skærpende vilkår.

5.2.9 Jord, grundvand og overfladevand

Ansøgers beskrivelse

Spildevand

Der er lavet en ny betonplads på ca. 70 m² nord for den lille lade, en vaskeplads på ca. 5 m x 9 m nord for fortanken og en rampe på ca. 15 m² midt for klimastalden syd for fortanken. Se situationsplanen i Bilag 2.

Der sker ingen ændringer af afledning af tagvand fra ejendommen bortset fra, at vand fra halvtaget over det nye udeareal kobles sammen med tagvandet på bygningen.

I forbindelse med svineproduktionen produceres gylle og dybstrøelse. Ud over affaldsstoffer fra svine vil gyllen indeholde en vis andel af vand- og foderspild, vaskevand mv. fra rengøringen samt regnvand. Der benyttes udelukkende rent vand til rengøring.

Gyllen udbringes efter gældende lovgivning med hensyn til N-, P- og zinkindhold.

I forbindelse med etableringen af udearealet vest for den vestligste stald skal der benyttes en vis mængde sand. Pladsen bliver støbt i beton. Der benyttes vand i forbindelse med betonstøbningen.

Vandforbrug:

Type	Forbrug pt	Forbrug efter
Drikkevand til dyr, vask af stalde mv.	*	ca. 3.300 m ³
Vand til stuehus	ca. 170 m ³	ca. 170 m ³
Vand til vask af maskiner på vaskeplads	ca. 10 m ³	ca. 10 m ³
I alt	*	ca. 3.480 m ³

Ejendommen får vand fra egen boring. Der er endnu ikke monteret et vandur. Vandforbruget er ikke beregnet i nudrift, da besætningen er under opbygning.

Der er desuden en aktiv markvandingstilladelse til arealerne på Træhedevej 11.

Olie

Stuehuset og værkstedsbygningen opvarmes med træpillefyr, og staldene og de øvrige driftsbygninger er uopvarmede.

Forbrug pt er skønnet ud fra aktuelle forbrugstal.

Type	Forbrug pt	Skønnet forbrug efter
El	ca. 100.000 kWh	maks. 100.000 kWh

Diesel*	ca. 100 l	ca. 100 l
Træpiller	ca. 10 tons	ca. 10 tons

*Diesel til hedtvandsvasker tankes fra mobil olietank, der til dagligt står på Friskjærvej 6, 6536 Branderup J. Tanken tages med, når der skal vaskes stalde.

Opbevaring af diesel sker i værksted i typegodkendt beholder på 1.800 l, som står overdækket på fast og tæt bund, således at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand. For tiden benyttes olietanken dog stort set ikke. Hvis der sker tankning, sker det på en plads med fast og tæt bund, således at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.

Påfyldning af dieseltank sker under opsyn.

Påfyldningspistol er forsynet med automatisk lukkemekanisme.

Evt. spild af diesel opsamles med kattegrus.

Haderslev Kommunes vurdering

Spildevand

Vask af sprøjteudstyr til pesticider skal følge reglerne for påfyldning og vask i bekendtgørelse nr. 906/2016, men der bruges ikke pesticider på denne bedrift. Der er stillet vilkår om vask af andre maskiner, hvis vaskevandet indeholder gødning, foderrester e.l. På ejendommen er der etableret en vaskelads nord for fortanken.

Påfyldning af gyllevogn skal ske på befæstet areal eller med sugekran monteret på traktor af hensyn til jord og grundvand (§ 33 i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen), og der er stillet vilkår herom.

Der er stillet vilkår om afløb fra udleveringsramper for at sikre jord, grundvand og overfladevand.

Beskyttelsen af jord, grundvand og overfladevand dækkes i øvrigt af reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen, beholderkontrolbekendtgørelsen o.a. Herunder skal det kunne dokumenteres ved tilsyn, at der er tilstrækkelig opbevaringskapacitet for flydende husdyrgødning.

Olie

Opstilling og afmelding af olietanke reguleres i henhold til olietanksbekendtgørelsen (nr. 1611/2015).

Haderslev Kommune vurderer, at der skal stilles vilkår til opbevaring for at undgå forurening af jord og grundvand ved uheld. Der stilles vilkår om absorptionsmateriale ved spild og om, at beholderne skal sikres mod påkørsel. Med disse forholdsregler mindskes risikoen for en punktforurening som følge af uheld under håndtering af olie.

5.2.10 Lugt

Haderslev Kommunes vurdering

I ansøgningssystemet er beregnet en teoretisk geneafstand for de 3 genekriterier (beboelsestyper): byzone/sommerhusområde, samlet bebyggelse i landzone og enkelt beboelse i landzone. Naboejendomme med landbrugspligt eller ej af ansøger er ikke omfattet af genekriterierne for lugt.

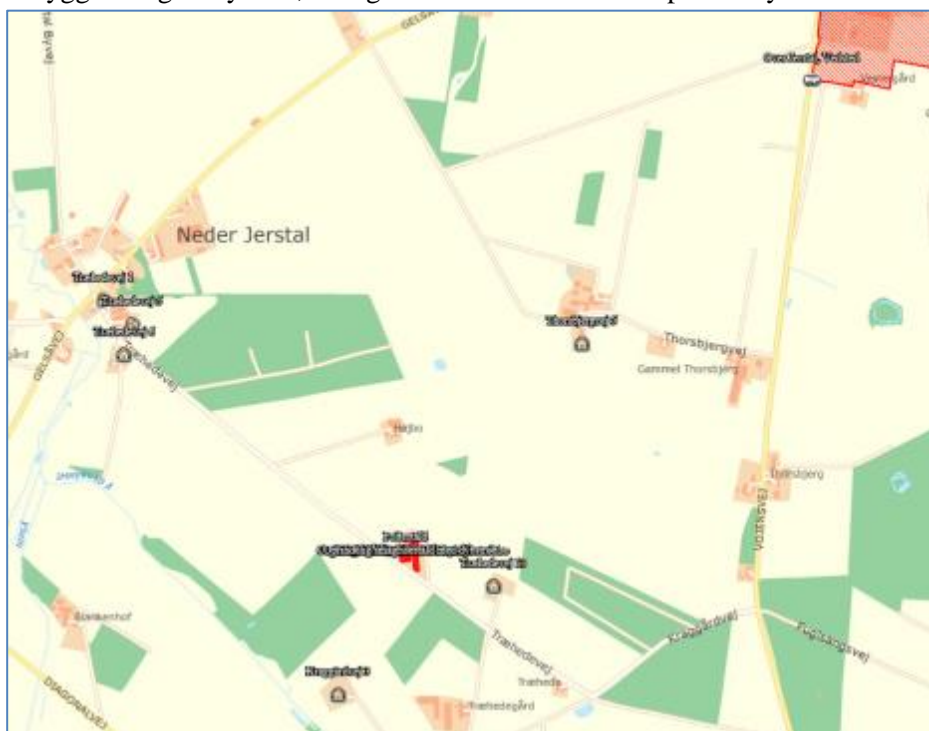
Geneafstanden er den minimumsafstand, der skal være fra et anlæg til en beboelse, for at genekriteriet ikke overskrides.

I figur 2 ses it-ansøgningssystemets beregnede geneafstande, samt den faktiske vægtede gennemsnitsafstand for produktionen til de 3 geneområder.

Figur 2: Beregnede og faktiske geneafstande til beboelser

Områdetype	Mindste geneafstand	Faktisk vægtet afstand
Enkelt-bolig uden landbrugspligt Kraggårdvej 3	199 meter	547 meter
Samlet bebyggelse Ved Træhedevej 5 i Neder Jerstal	431 meter	1255 meter
Byzone Over Jerstal	630 meter	2158 meter

Ejendommens placering i forhold til nærmeste enkeltliggende nabo uden landbrugspligt, til samlet bebyggelse og til byzone, fremgår af nedenstående udklip fra it-systemet:

Kumulation med andre husdyrbrug er uden betydning i denne sag, da en evt. forøgelse af lugtgeneafstanden med max 20 % ikke ændrer på konklusionen:

Det fremgår af beregningerne, at ansøgningen overholder alle geneafstande til de forskellige beboelsestyper. Der ligger ingen naboer indenfor den beregnede lugtgenegrænse til nabobeboelser, samlet bebyggelse og byzone, og kommunen vurderer, at anlægget ved normal drift ikke vil være til væsentlig gene for de omkringboende, hvorfor der ikke stilles vilkår om lugtreducerende tiltag.

For alle husdyrbrug gælder, at lugtemissionen kan begrænses ved at opretholde en god staldhygiejne, og at produktionsforhold og arbejdsgange skal tilrettelægges således, at dannelse af lugtende stoffer minimeres. På baggrund heraf stiller Haderslev Kommune vilkår vedrørende rengøring af staldanlæg med henblik på at sikre, at lugtgener begrænses mest muligt.

Hvis der opstår lugtgener, som kommunen vurderer, er væsentligt større end det, der kan forventes ifølge grundlaget for miljøvurderingen, stilles der vilkår om, at virksomheden for egen regning skal udarbejde og gennemføre et projekt med foranstaltninger, som minimerer generne.

5.2.11 Støjkluder og rystelser

Ansøgers beskrivelse

Det vurderes, at der ikke er behov for at foretage støjreducerende tiltag for det eksisterende staldanlæg. De største støjgener vil være fra dyrene og derudover forekomme i forbindelse indblæsning af foder i siloer og transport af dyr, foder og gylle. Den primære transport af dyr sker over arealerne, bortset fra de dyr, der køres til slagteri eller til opfedning på anden ejendom. Det vurderes, at ingen naboejendomme vil kunne høre støj fra ejendommen. Transporter forbi naboer vil kunne høres, men adskiller sig ikke fra anden vejtransport. Det vurderes, at Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser kan overholdes.

Haderslev Kommunes vurdering

På baggrund af ejendommens lokalisering vurderes det, at støjen fra anlægget med tilknyttede aktiviteter generelt ikke vil give anledning til væsentlige støjgener for de omkringliggende nabobeboelser. Kommunen vurderer at støjen ikke vil overstige de af miljøstyrelsen vejledende maksimums grænser på 55 dB dag / 45 dB aften / 40 dB nat ved nabobeboelse.

De vejledende støjgrænser stilles som vilkår. Det bemærkes, at brugen af landbrugsredskaber i marken er undtaget fra støjgrænserne.

Med baggrund i husdyrbrugets lokalisering og de almindelige driftsrutiner vurderes det, at det ikke er relevant at stille skærpede støjkrav til pumpning og omrøring af gylle m.v.

Der er ingen udendørs kompressorer eller andre forhold på ejendommen, der kan give anledning til rystelser ved naboer. Haderslev Kommune vurderer derfor, at rystelser ikke vil give anledning til væsentlige gener, og der stilles ikke vilkår til rystelser.

5.2.12 Støv

Ansøgers beskrivelse

Støv vurderes ikke at være et problem for naboer. Støv vil primært forekomme i forbindelse med markdriften i meget tørre perioder, hvor evt. jord på veje kan hvirvles op. Der vil blive fejtet efter udkørsel af husdyrgødning mv., når der er behov for det. Det vurderes, at der ingen støvgener er for naboer i forbindelse med håndteringen af foder. Der er støvcykloner på alle fodersiloerne.

Haderslev Kommunes vurdering

Haderslev Kommune vurderer, at støvgener fra husdyrbruget ikke vil give væsentlige gener. Der stilles vilkår om, at der ikke må opstå væsentlige støvgener for de omkringboende.

Der henvises til god landmandspraksis. Det vil sige, at al transport til og fra bedriften foregår ved hensynsfuld kørsel og at aktiviteter, herunder levering og udkørsel, planlægges således, at omgivelserne påvirkes mindst muligt.

En væsentlig kilde til eventuelle støvgener kan være indlæsning af foder, og der stilles vilkår i den anledning. Ansøger oplyser, at der er installeret støvcykloner på alle siloerne.

5.2.13 Fluer og skadedyr

Ansøgers beskrivelse

Hvis der er behov for fluebekæmpelse sker dette ved at opsætte fluestrimler.

Der er indgået aftale med Brdr. Ewers om rottebekæmpelse.

Haderslev Kommunes vurdering

Det vurderes, at ansøger søger at minimere gener fra fluer og skadedyr, hvilket fastholdes gennem vilkår om ryddelighed, om foderopbevaring og om at overholde retningslinjer fra Skadedyrlaboratoriet, Århus Universitet, Institut for Agroøkologi; <http://www.dpil.dk>

Konstateres der rotter på ejendommen, skal det straks meddelelse til kommunen, så bekæmpelse kan iværksættes.

Kommunen vurderer på baggrund af det oplyste samt med overholdelse af ovenstående vilkår, at ejendommens tiltag til forebyggelse og bekæmpelse af fluer og skadedyr vil være tilfredsstillende.

5.2.14 Transport, til- og frakørsler

Ansøgers beskrivelse

Til- og frakørsel til husdyrbruget sker ad de eksisterende indkørsler fra Træhedevej, se Bilag 2. De fleste transporter sker i dagtimerne og hen over arealerne (flytning af søer og smågrise og transport af foder). Foder flyttes fra Træhedevej 9 med traktor og vogn en gang om dagen. Der transporteres gylle, dyr til slagteri, døde dyr og dagrenovation med lastbiler.

Herudover er der kørsel med personbiler. Antallet af personbiltransporter i forbindelse med husdyrbruget skønnes at være ca. en gang dagligt.

Transporter	Før udvidelse antal/år	Efter udvidelse antal/år
Foder (traktor og vogn)	(365, intern transport)	(365, intern transport)
Dieselolie (lastbil)	pt. 0	pt. 0
Træpiller (lastbil)	ca. 1	ca. 1
Flytning af smågrise og søer (traktor og vogn)	(Intern transport hver 3. uge)	(Intern transport hver 3. uge)
Afhentning af slagtesvin og slagtesøer (lastbil)	ca. 52	ca. 52

Afhentning af døde dyr fra plads ved Træhedevej (lastbil)	ca. 52	ca. 52
Diverse andre transporter (lastbil)	ca. 4	ca. 4
Gylleafhentning (lastbil med 36-40 m ³ ad gangen)	ca. 52	ca. 95
Afhentning af dybstrøelse (traktor eller lastbil og vogn, kapacitet 5-20 tons)*	ca. 2	ca. 60
Maksimalt i alt eksklusiv intern transport	ca. 163	ca. 265

* Pt. køres dybstrøelse i markstak. Fremadrettet forventes dybstrøelsen kørt til biogasanlæg.

Haderslev Kommunes vurdering

Der er 3 indkørsler til ejendommen fra Træhedevej.

Antallet af transporter med gylle og dybstrøelse vil stige. Der ændres ikke på ejendommens til- og frakørselsforhold. Der er forholdsvis langt til naboer, og der stilles ingen særlige vilkår i forhold til transport.

Ved vurdering af om der forekommer gener fra husdyrbrug, er det praksis at betragte landzonen som landbrugets erhvervsområde, og beboere af boliger i landzone må derfor som udgangspunkt acceptere visse ulemper, der kan være forbundet med at være nabo til et landbrug.

Kommunen vurderer på baggrund af husdyrbrugets lokalisering, at transporter ikke vil være til væsentlig gene for beboerne i området.

5.2.15 Lys

Ansøgers beskrivelse

Der er ingen udvendig belysning opsat på ejendommen. I forbindelse med fravænning hver 3. uge arbejdes der i natte-/morgentimerne, før det bliver lyst, hvor søerne og grisene opholder sig i hytterne. Dette forgår med pandelamper og lys på traktoren.

Haderslev Kommunes vurdering

Det vurderes, da der udelukkende er belysning ved særlige og kortvarige aktiviteter, at lysforhold på ejendommen ikke vil få en væsentlig indvirkning på landskabet eller være til væsentlig gene for omkringboende i de mørke timer.

Der stilles vilkår om, at lys ikke må være til væsentlig gene.

5.2.16 Affald

Ansøgers beskrivelse

Fast affald

Fast affald vil typisk være i form af tom emballage fra vaskemidler, gummihandsker, plasthandsker, vat, papir, pap og plast fra emballage, overdækningsplast, LED-rør, fluestrips samt emballage fra medicin og andre medikamenter. Affald opbevares og bortskaffes efter kommunens regulativer.

Erhvervsaffald opbevares i 400 l affaldscontainer, der tømmer hver 14. dag af Toftlund Container-service. Eventuelle paller tages retur af leverandøren.

Der er ikke noget olieaffald (service af maskiner sker ikke på denne ejendom).

Brugte kanyler tages med retur af dyrlægen.

Døde dyr

Døde dyr opbevares på spalter under en kadaverkap eller presenning på pladsen til døde dyr ud til Træhedevej mellem nr. 9 og nr. 11 (se figur 3). DAKA afhenter efter tilmelding.

Figur 3: Afhentningsplads for døde dyr ud til Træhedevej

Haderslev Kommunes vurdering

Det vurderes, at opbevaring og bortskaffelse af affald sker i overensstemmelse med Haderslev Kommunes affaldsregulativ. Det stilles ikke vilkår til at sikre dette, da husdyrbruget som virksomhed i Haderslev Kommune er forpligtet til at overholde de gældende retningslinjer i affaldsregulativet. Regulativet for erhvervsaffald kan findes på kommunens hjemmeside.

Der gøres desuden opmærksom på, at reglerne om opbevaring af olie, kemikalier og affald herfra står i Haderslev Kommunes Forskrift for opbevaring af farligt affald og kemikalier.

Vi henviser i denne forbindelse også til at transportører af jern og metal, samt plastbeholdere med medicinglas, kanyler, skalpeller mv. skal være godkendt hertil. Se nærmere på Energistyrelsens hjemmeside <https://affaldsregister.ens.dk/Default.aspx>

Opbevaring og håndtering af miljøfarlige stoffer vurderes ikke at være til risiko for miljøet, under forudsætning af overholdelse af vilkåret om vask af maskiner, som står under Jord, grundvand og overfladevand..

Opbevaring af døde dyr er reguleret efter Fødevarestyrelsens bekendtgørelse om opbevaring af døde dyr (nr. 558/2011).

5.2.17 Uheld

Ansøgers beskrivelse

I forhold til risici for større ulykker eller katastrofer, vurderes det, at den største ulykke/katastrofe vil omhandle udledning af gylle til omgivende arealer, og dette vil primært kunne påvirke bilag IV arter. Dette vil kunne ske ved uheld, der involverer materiel, der transporterer gylle. Ved sådanne uheld vil der blive ringet 112.

Haderslev Kommunes vurdering

Haderslev Kommune vurderer, at en beredskabsplan, som er kendt af husdyrbrugets ansatte og som regelmæssigt opdateres, kan være med til at forhindre uheld og begrænse den miljømæssige skade, når de alligevel sker, og der stilles vilkår herom. Ansøger har indsendt en kopi af beredskabsplanen i forbindelse med den tidligere § 11 miljøgodkendelse fra 2017.

5.2.18 Ophør

Haderslev Kommune vurderer, at oprydning i forbindelse med ophør af produktionen minimerer risikoen for forurening og gener i form af for eksempel lugt, fluer og skadedyr og er med til at sikre, at ejendommen ikke vil blive et attraktivt levested for eksempelvis rotter.

Der stilles derfor vilkår herom.

5.3 Egenkontrol

Haderslev Kommunes vurdering

I miljøgodkendelsen er opsat et vilkår for egenkontrol. Vilkåret drejer sig om at dokumentere, at produktionen holdes indenfor de godkendte rammer. Dokumentation skal vise hvordan og hvorvidt de pågældende vilkår i miljøgodkendelsen efterleves, og skal bruges i forbindelse med tilsyn.

Vilkårene i denne godkendelse vil løbende blive gennemgået af tilsynsmyndigheden (kommunen) sammen med driftsherren ved miljøtilsyn.

5.4 Anvendelse af BAT – Bedste tilgængelige teknologi.

Ammoniakemissionen fra husdyrbruget er højere end 750 kg NH₃-N/år.

I forbindelse med miljøgodkendelser af husdyrbrug med en ammoniakemission på mere end 750 kg N/år, skal ammoniakemissionen reduceres til et niveau svarende til BAT, dvs. ”bedste tilgængelige

teknik". Med begrebet "bedste tilgængelige teknik" menes den teknik, som mest effektivt giver et højt beskyttelsesniveau for miljøet i forhold til ammoniakemission.

Ved fastlæggelse af BAT-niveauet for ammoniak anvendes husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen bilag 3 til at fastlægge emissionsgrænseværdien for husdyrbrugets samlede anlæg.

Grundlaget for reduktionen i næringsstofforureningen er i lovgivningen baseret på, at der kan anvendes differentierede virkemidler. Det er således op til det enkelte husdyrbrug at beslutte, hvilke virkemidler der tages i anvendelse for at opfylde BAT-emissionsgrænseværdien.

I forbindelse med behandling af ansøgningen om miljøgodkendelse er der foretaget en vurdering af, om de beregnede emissionsgrænseværdier, der fastsættes som BAT-krav, overholdes. Desuden vurderes anvendte virkemidler til begrænsning af ammoniakemissionen.

Da husdyrbruget ikke er et IE-brug, er der ikke andre krav til anvendelse af BAT.

5.4.1 BAT-krav - Emissionsgrænseværdi for ammoniak

Ansøgers beskrivelse

For at leve op til BAT benyttes ingen virkemidler.

Ansøger vil generelt bestræbe sig på at benytte så få foderenheder og så lavt et råprotein- og fosforindhold som muligt. For tiden benyttes to blandinger til smågrisene, en til slagtesvinene og to til søerne. Foderblandingerne indeholder tilpassede mængder aminosyrer og højtfordøjelige uorganiske foderfosfater. Herudover fodres med grovfoder.

Haderslev Kommunes vurdering

Husdyrbrugets tab af ammoniak til omgivelserne beregnes som summen af emissionen fra stalde og opbevaringsanlæg. Beregningen af emissionen baseres på oplysninger om husdyrholdets dyretyper, staldanlæg, opbevaringsanlæg for husdyrgødning og valgte teknologier.

BAT-kravet i nærværende ansøgning er sat til "Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse" for klimastalden til smågrise, og til "Ny" for slagtesvinestalden.

Beregningen viser følgende:

Samlet BAT beregning ? i			
	Stalde	Lagre	Total
Samlet BAT krav (kg NH ₃ -N /år)	4304	0	4304
Faktisk emission (kg NH ₃ -N /år)	4304	0	4304
Forskel (kg NH ₃ -N /år)	-	-	0
Vejledende BAT Overholdt?	-	-	Ja

Det beregnede BAT-krav for ammoniakemission er således overholdt.

BAT-kravet for økologisk produktion er lig emissionsfaktoren for den pågældende dyretype og staldsystem, der fremgår af husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens Bilag 3 tabel 1.

5.5 *Miljøkonsekvensrapport*

Ansøgers miljøkonsekvensrapport kan ses i Bilag 3.

Haderslev Kommune vurderer, at oplysningerne i miljøkonsekvensrapporten er fuldstændige og af tilstrækkelig høj kvalitet.

5.6 *Samlet vurdering*

Haderslev Kommune vurderer, at der kan meddeles miljøgodkendelse til det ansøgte, da:

- Der er truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik,
- Husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne, samt
- Driften af det ansøgte husdyrbrug ikke medfører væsentlige virkninger på miljøet.

Bilag 1: Grundlag for vilkår og lovgivning

Gældende lovgivning og generelle regler for driften af landbrugsejendommen og håndtering af diverse produkter anvendt på ejendommen skal være kendte og skal følges af husdyrbruget.

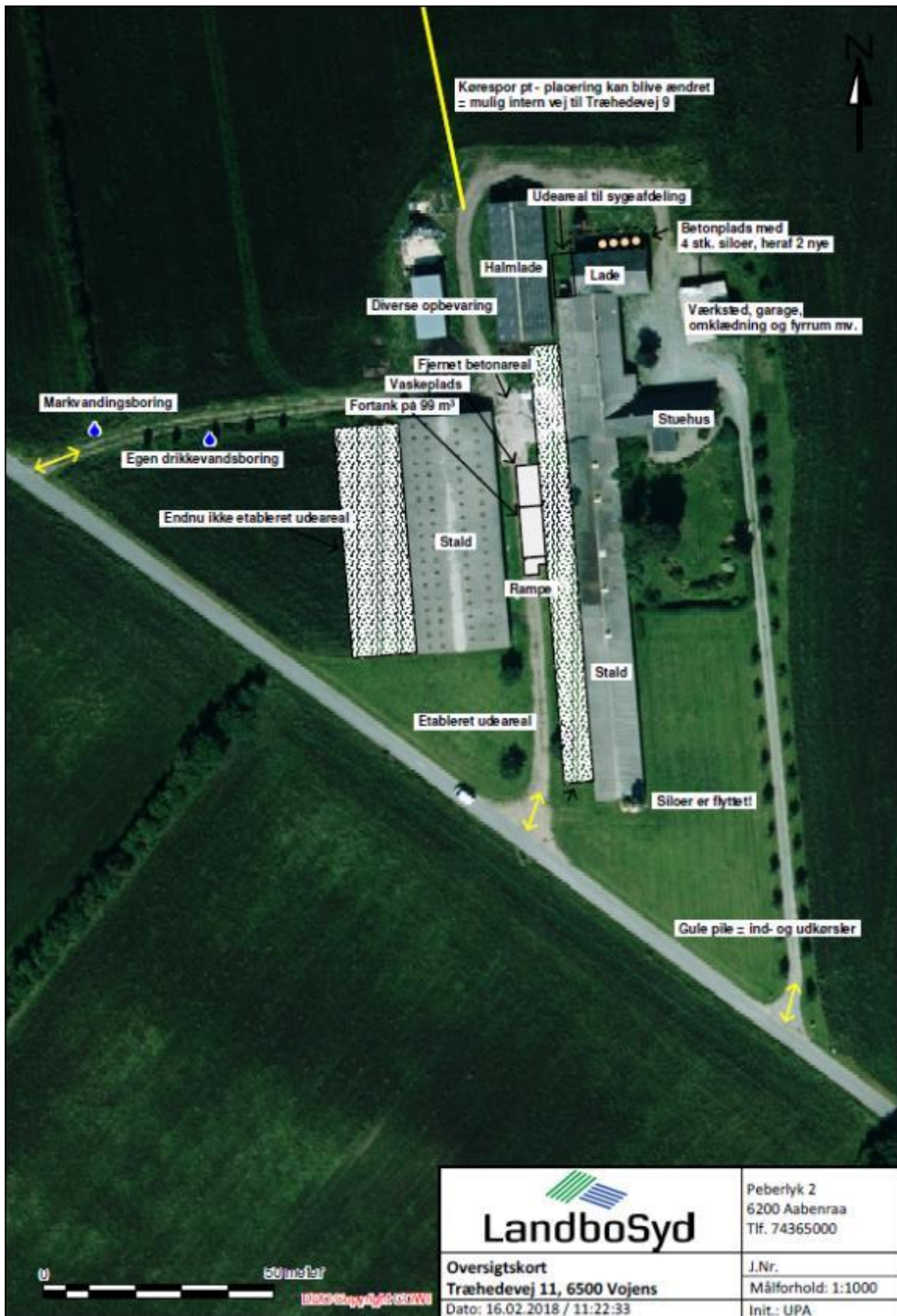
Godkendelsens vilkår er meddelt med baggrund i kommunens vurderinger, som følger af Miljøstyrelsens love, bekendtgørelser med tilhørende vejledninger og orienteringer:

- Bekendtgørelse af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning mv. [LBK nr. 1020 af 06/07/2018](#) (Husdyrgodkendelsesloven).
- Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug nr. 1380 af 30/11/2017 (Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen).
- Vejledning nr. 5/1984 Ekstern støj fra virksomheder
- Vejledning nr. 6/1984 Måling af ekstern støj fra virksomheder

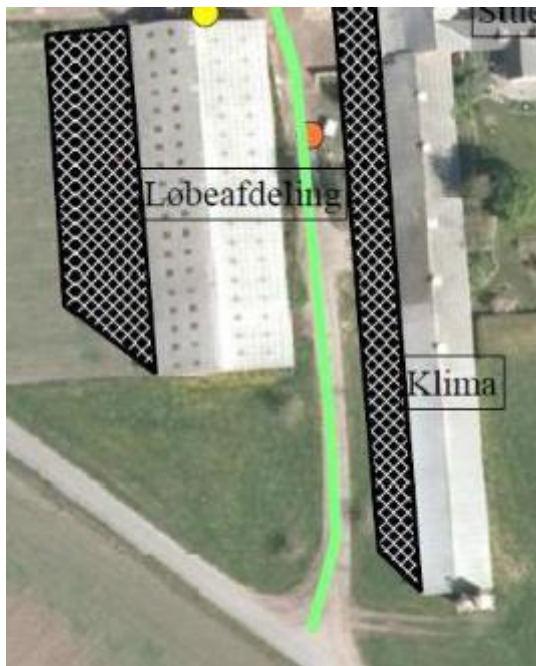
Udover vilkårene i denne miljøgodkendelse er husdyrbruget underlagt de til enhver tid gældende bestemmelser i gældende love og bekendtgørelser. Nedenstående liste giver et overblik over gældende lovgivning på afgørelsestidspunktet, samt relevante regulativer og planer, som husdyrbruget endvidere er underlagt. Populærtitler som anvendes i miljøgodkendelsen er angivet i parentes.

- Bekendtgørelse af lov om miljøbeskyttelse - [LBK nr. 966 af 23/06/2017](#) (Miljøbeskyttelsesloven)
- Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse - [LBK nr. 934 af 27/06/2017](#) (Naturbeskyttelsesloven)
- Bekendtgørelse af lov om vandløb - [LBK nr. 127 af 26/01/2017](#) (Vandløbsloven)
- Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. - [BEK nr 865 af 23/06/2017](#) (Husdyrgødningsbekendtgørelsen)
- Bekendtgørelse om affald - [BEK nr 1309 af 18/12/2012](#) (Affaldsbekendtgørelsen)
- Bekendtgørelse om kontrol af beholdere for flydende husdyrgødning, ensilagesaft eller spildevand - [BEK nr. 1322 af 14/12/2012](#)
- Bekendtgørelse om indretning, etablering og drift af olietanke, rørsystemer og pipelines - [BEK nr. 1611 af 10/12/2015](#) (Olietanksbekendtgørelsen)
- Bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter - [BEK nr. 926 af 27/06/2016](#)
- Bekendtgørelse af museumsloven - [LBK nr 358 af 08/04/2014](#) (Museumsloven)
- Regulativ for erhvervsaffald, Haderslev Kommune af 04/09/2015. Regulativ og yderligere oplysninger kan findes på www.haderslev.dk -> Erhverv -> Erhvervsaffald ([Regulativ for erhvervsaffald](#))
- Kommuneplan 2017, Haderslev Kommune. Kommuneplanen kan findes på <http://kommuneplan2017.haderslev.dk/>

Bilag 2: Situationsplan

Bilag 2 A: Ændring af løbegårde

Løbegårdenes afskæring i godkendelsen fra 12.7.2017

Nuværende ansøgning 16.2.2018

Bilag 2 B: Ændring af lade til stald

Bilag 2 C: Placering af syv fodersiloer

Bilag 3: Miljøkonsekvensrapport

MILJØKONSEKVENSRAPPORT

Oplysningskrav i henhold til BEK 1380 af 30/11/ 2017 bilag 1 pkt D

1a) *Det ansøgttes placering, udformning, dimensioner og andre relevante særkender:*

Det ansøgte omhandler en ændring af det godkendte udeareal, samt at blive godkendt efter de nye fleksible regler, hvor produktionsarealerne godkendes, og ansøger frit kan producere uden begrænsninger i ind- og udgangsvægte samt antal.

Staldanlægget ligger sydvest for Over Jerstal og sydøst for Neder Jerstal i Haderslev Kommune. Det samlede husdyrbrug med stalde, øvrige bygninger og gyllebeholder mv. fremgår af kortbilag.

Landskabet er rimeligt fladt – svagt hældende mod sydvest.

Alle ejendommens bygninger er opført med røde vægge (stålplader eller pudset mur) og grå eternit-tage med taghældninger på 10-20 °. Bygningerne er op til ca. 7 m høje. Udearealet til klimastalden er beklædt med træ. Det er planen at ejendommen løbende skal renoveres, så de røde plader udskiftes med træbeklædning.

Det nye udeareal vest for den vestligste stald bygges op i fundablokke som beklædes med træ. Tag-udhængen over en del af udearealet bliver enten i grå eternitplader eller grå stålplader.

Siloerne er almindelige ufarvede glasfibersiloer, som fremstår i gulligbrun farve. De to eksisterende fodersiloer er på hhv. 9 og 15 tons ca. 5 m og 8 m høje og de to nye siler er på 6 tons ca. 5 m høje. Det er muligt, at to af siloerne senere udskiftes til to 15 tons siloer på maks. 8-9 m. Det antages, at der allerede i forbindelse med miljøgodkendelsen kan gives accept heraf.

1b) *Det ansøgttes forventede væsentlige og eventuelle kumulative indvirkninger på miljøet:*

De potentielle væsentlige indvirkninger på miljøet er beskrevet under oplysningskrav jf. bilag 1 B.

Med husdyrbrugets beliggenhed med ca. 500 m til nærmeste husdyrbrug, Træhedevej 10, vurderes det, at der ikke vil kunne opstå kumulative effekter med hensyn til støj, vibration, støv- og lysgener, skadedyr og affald.

Af kumulative virkninger er det primært lugt- og ammoniakemission, der kan være aktuelt. Der er ikke kumulation fra andre husdyrbrug i forhold til nærmeste nabo og fremtidig byzone. Der er kumulation med et andet husdyrbrug for ejendommen Træhedevej 1, men der er så langt til samlet bebyggelse, at dette ingen betydning har.

Da den højeste ammoniakdeposition på kategori 1-natur er på 0,0 kg, er det ikke undersøgt nærmere, om der kan ligge andre ejendomme, der kan bidrage med kumulativ effekt.

Den højeste totaldeposition af ammoniak til kategori 2-natur er som nævnt på 0,1 kg, så heller ikke her, er det relevant at se på eventuelle kumulative effekter.

I forhold til kategori 3-natur er der ingen naturarealer, der er vejledende udpeget som § 3 beskyttede arealer, der modtager en merdeposition på mere end 0,1 kg.

Da de udpegede potentielt ammoniakfølsomme skove i området er plantager med aktiv skovdrift med løbende skovning og nyttilplantning af samme trætyper, vurderes det, at de ikke er ammoniakfølsomme.

Husdyrbruget ligger ifølge Danmarks Miljøportal inden for område med særlige drikkevandsinteresser og på kanten af Følsomme indvindingsområder og indsatsområde til Bevtøft-Hovslund.

Ifølge kommunens hjemmeside ligger husdyrbruget lige uden for indvindingsoplandet for vandværket. Det udendørs sohold overholder retningslinjerne i gældende lovgivning og Økologivejledningen.

Da de eksisterende stalde og udeareal er etableret med tæt bund, og det nye udeareal ligeledes etableres med fast og tæt bund, er der ingen risiko for udsivning til det omgivende miljø. Den eksisterende fortank er ligeledes etableret med tætte samlinger (elementbeholder), hvorfor der heller ikke her er risiko for udsivning til det omgivende miljø.

1c) *Det ansøges særkender eller de foranstaltninger, der påtænkes truffet for at undgå, forebygge eller begrænse og om muligt neutralisere forventede væsentlige skadelige indvirkninger på miljøet:*

Som det er nævnt tidligere i ansøgningen, er der ikke benyttet særlige virkemidler til reduktion af ammoniakemissionen. Linespillet i klimastalden kører to gange om dagen og vil formodentlig reducere ammoniakemissionen fra stalden.

Beregningerne i Husdyrgodkendelse.dk viser, at beskyttelsesniveauerne for lugt og ammoniak overholdes.

De øvrige potentielle genepåvirkninger som er beskrevet under pkt. 1 B 7), vurderes at være af et omfang, så der med den aktuelle afstand til naboejendomme og natur ikke er behov for at foretage tiltag for at mindske generne.

1d) *Den eller de rimelige alternative løsninger, som ansøger har undersøgt, og som relevante for det ansøgte og dets særlige karakteristika, og hovedårsagerne til den eller de valgte løsninger under hensyn til det ansøgte indvirkninger på miljøet:*

Der er ikke lavet beregninger for alternative placeringer eller størrelser af produktionsarealer, idet der kun ansøges om at inddrage en del af en eksisterende bygning samt at medtage et marginalt større udeareal i forhold til det godkendte udeareal til den vestligste stald. Herudover sker der kun ændringer inde i eksisterende stald, samt der ansøges om flex-stalde, så staldene kan benyttes til både smågrise og slagtesvin.

Da BAT med hensyn til ammoniakemission er overholdt, ønskes der ikke investeret i yderligere ammoniakreducerende tiltag på nuværende tidspunkt.

2) *Ikke-teknisk resumé af oplysningerne i pkt. D, nr. 1:*

Ansøgningen omhandler den økologisk drevne ejendom Træhedevej 11, 6500 Vojens. Ejendommen har en eksisterende miljøgodkendelse fra 12. juli 2017.

Der ansøges om inddragelse af laden/maskinhuset i den vestligste bygning til stald, mindre ændring af indretningen i den eksisterende stald i samme bygning og lidt større udeareal samt ændring fra en blanding af søer og smågrise til udelukkede smågrise og slagtesvin i staldanlæggene. Endvidere ansøges om dispensation til at etablere udeareal inden for afstandskravet på 15 m til vej. Soholdet på markerne er stort set uændret, dog inddrages der arealer fra Træhedevej 9 til søer i drægtighedshytter.

Beregningerne i skema 202450 i Husdyrgodkendelse.dk viser, at beskyttelsesniveauerne for ammoniak og lugt overholdes uden brug af virkemidler. I beregningerne er der taget hensyn til eventuel kumulation med hensyn til lugt og ammoniak.

Pga. husdyrbrugets beliggenhed i forhold til naboer mv. vurderes det, at der ikke vil være gener i form af støj, støv, vibrationer, lysgener, fluer, skadedyr, opbevaring af døde dyr eller transport.

Støj, vibrationer, lysgener og opbevaring af døde dyr vil ikke kunne være til gene pga. afstanden til naboer. Støv vil primært være i form af jord på veje efter kørsel. Dette afhjælpes ved efterfølgende rengøring af veje ved behov. Fluer og skadedyr bekæmpes. Transport til og fra ejendommen sker ad 2 indkørsler til Træhedevej, hvor der ikke ligger naboer lige op ad. Øvrig transport adskiller sig ikke fra anden transport, og er omfattet af færdselslovens regulering.

Der er ikke lavet beregninger for alternativer, da beskyttelsesniveauerne for lugt og ammoniak er overholdt, og da der ikke opføres nye bygninger, som kunne placeres anderledes.

3) Oplysninger om den kompetente ekspert, der har udarbejdet miljøkonsekvensrapporten:

Ansøgningen er udarbejdet af Cand. scient. Ulla Refshammer Pallesen, LandboSyd, som har arbejdet med landbrugets miljøforhold i mere end 12 år. Først i den kommunale enhed Sønderborg Områdets Miljøcenter og senere som miljørådgiver i landboforeningen LandboSyd. Kontaktoplysninger er oplyst i skema 202450.

Vedrørende ansøgningskrav jf. § 4 i Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug:

Stk. 5. Ved udarbejdelse af miljøkonsekvensrapporten skal ansøger tage hensyn til tilgængelige resultater af andre relevante vurderinger foretaget i henhold til anden lovgivning.

Stk. 6. De oplysninger, som ansøger skal give efter bilag 1, pkt. D, skal på en passende måde påvise, beskrive og vurdere det ansøgtes væsentlige direkte og indirekte virkninger i forhold til:

- 1) befolkningen og menneskers sundhed,*
- 2) biologisk mangfoldighed med særlig vægt på kategori 1- og 2-natur samt bilag IV-arter,*
- 3) jordarealer, jordbund, vand, luft og klima,*
- 4) materielle goder, kulturarv og landskabet,*
- 5) samspillet mellem to, flere eller alle faktorer efter nr. 1-4 og*
- 6) sårbarhed i forhold til risici for større ulykker eller katastrofer som følge af faktorerne efter nr. 1-5.*

I denne ansøgning vurderes det, at der på ansøgningstidspunktet ikke er foretaget andre relevante vurderinger i henhold til anden lovgivning, som der skal tages hensyn til.

Med hensyn til stk. 6, så beskriver oplysningerne i pkt. D ikke alle forhold nævnt i stk. 6, når der er afgivet oplysninger i forhold til overskrifterne i pkt. D nr. 1-3.

Til vores kendskab vil en produktion af smågrise og slagtesvin med den ansøgte beliggenhed ikke kunne have en væsentlig direkte eller indirekte virkning på befolkningen eller menneskers sundhed.

I forhold til biologisk mangfoldighed vurderes projektet heller ikke at have en væsentlig direkte eller indirekte virkning på kategori 1 og 2-natur pga. den store afstand til sådanne områder (ca. 9 km til kategori 1-natur og ca. 1,7 km til kategori 2-natur og 0,0-0,1 kg totaldeposition til disse områder). Den største trussel for bilag IV-arter vil være fx tilgroning af leve- eller ynglesteder.

Som tidligere beskrevet er der udpeget en del potentielle ammoniakfølsomme skove i nærheden af ejendommen. Det antages, at der ikke er tale om ammoniakfølsomme skove, da det er tydeligt ud fra luftfotos, at der er tale om arealer med aktiv skovdrift med løbende skovning og nytplantning af samme trætyper. Merdepositionerne til ”skovene” er beregnet til op til 3,2 kg i forhold til 8-års drift og 0,6 kg i forhold til nudrift.

Med mer- og totaldepositioner på maks. 0,1 kg NH_3 til nærmeste punkter i § 3 områder vurderes tilgroning af naturområder som følge af ammoniakdeposition fra ejendommen ikke at være aktuelt.

Da stalde, udearealer, gyllerør og fortank er udført i tætte stabile materialer, vurderes det, at der fra selve husdyrbruget ikke ved normal drift kan ske væsentlige direkte eller indirekte påvirkninger af jordarealer, jordbund eller vandforekomster.

I forhold til de udegående dyr, vil foldarealer, der har været benyttet til fritgående søer det ene år, det næste år blive dyrket med en kornafgrøde, så næringsstoffer afsat af søerne og smågrisene indtil 15 kg optages af planterne.

Der vil ske ammoniakemission til luften, men dette i et omfang, så BAT overholdes, også med hensyn til kumulation, hvorfor det vurderes, at der ikke vil være tale om væsentlige direkte eller indirekte påvirkninger.

Da der udelukkende etableres et nyt udeareal i tilknytning til en eksisterende stald, vurderes det, at der ikke sker en påvirkning af kulturarv eller landskab.

Det vurderes, at der ikke er væsentlige direkte eller indirekte virkninger som følge af et samspil mellem punkterne 1-4.

I forhold til risici for større ulykker eller katastrofer, vurderes det, at den største ulykke/katastrofe vil omhandle udledning af gylle til omgivende arealer, og dette vil primært kunne påvirke bilag IV arter. Dette vil kunne ske ved uheld, der involverer materiel der transporterer gylle. Ved sådanne uheld vil der blive ringet 112.

Bilag 4: Lugtkonsekvenszonen

Miljøportalens arealinfo. © Geodatastyrelsen | © SDFE | © COWI

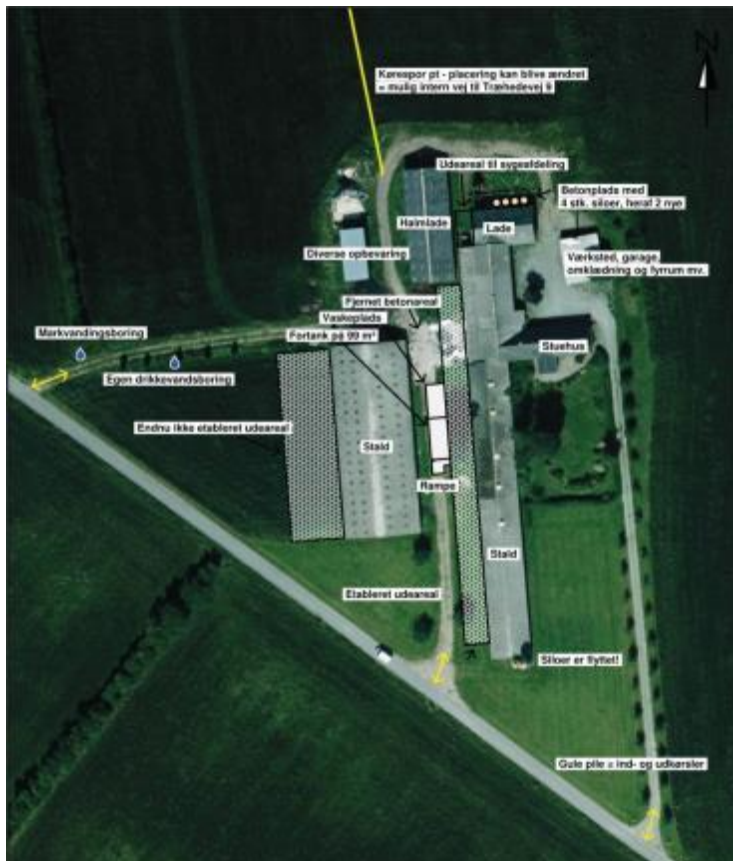
Lugtkonsekvenszonen på 920 meter

Bilag 5: Landskabsvurdering

Træhedevej 11

Ansøgning

Der er tale om en godkendelse af eksisterende staldanlæg.

Oversigtskort/situationsplan

Planforhold: Kommuneplan 2017 – udpegninger og retningslinjer

Ejendommen er ikke beliggende indenfor udpegningen af større uforstyrrede landskaber, der skal som udgangspunkt friholdes for større byggeri og større tekniske anlæg, så områdernes karakter af uforstyrrelighed ikke påvirkes.

Vurdering

Idet der er tale om indretning i eksisterende forhold, vurderes der ikke at være en påvirkning af de landskabelige værdier.

Vilkår

Der stilles ikke vilkår.

Bilag 6: Naturvurdering

Ansøgers tekst

7. Naturområder

7.1 Samlet resultat af ammoniakberegninger

Samlet emission: 4303,9 (kg NH₃-N/år)

Meremission (8 års-drift) 1947,0 (kg NH₃-N/år)

Meremission (nudrift) 333,4 (kg NH₃-N/år)

7.2 Overblik over naturpunkter

Naturpunkt: Overdrev mod sydøst	
Kategori	Kategori 2
Opretter	Ansøger
Ruhed	Blandet natur med lav bevoksning
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	0,0
Merdeposition (nudrift)	0,0
Total deposition	0,1

Naturpunkt: Potentiel ammoniakfølsom skov?	
Kategori	Kategori 3
Opretter	Ansøger
Ruhed	Skov
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	3,2
Merdeposition (nudrift)	0,6
Total deposition	7,2

Naturpunkt: Potentiel ammoniakfølsom skov?	
Kategori	Kategori 3
Opretter	Ansøger
Ruhed	Skov
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	1,1
Merdeposition (nudrift)	0,2
Total deposition	2,5

Naturpunkt: Potentiel ammoniakfølsom skov?

Kategori	Kategori 3
Opretter	Ansøger
Ruhed	Skov
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	1,4
Merdeposition (nudrift)	0,3
Total deposition	2,9

Naturpunkt: Potentiel ammoniakfølsom skov?

Kategori	Kategori 3
Opretter	Ansøger
Ruhed	Skov
Beskrivelse	
Kumulation	Nul ejendomme (0)
Merdeposition (8 års-drift)	0,3
Merdeposition (nudrift)	0,0
Total deposition	0,6

8.2 Afstande til naturområder og nabobebyggelser

Habitatnatur OBS: > 4 km - Naturområde (kategori 1)

Type	Navn	Afstand [m]
Anden driftsbygning	Ny silo	9054
Staldbygning	Klimastald inkl. udeareal	9062
Gødningslager	Gyllebeholder 2.500 m ³ - ikke etableret	9060

Overdrev mod sydøst - Naturområde (kategori 2)

Type	Navn	Afstand [m]
Anden driftsbygning	Ny silo	1781
Staldbygning	Klimastald inkl. udeareal	1712
Gødningslager	Gyllebeholder 2.500 m ³ - ikke etableret	1812

Potentiel ammoniakfølsom skov? - Naturområde (kategori 3)

Type	Navn	Afstand [m]
Anden driftsbygning	Ny silo	201
Staldbygning	Klimastald inkl. udeareal	91
Gødningslager	Gyllebeholder 2.500 m ³ - ikke etableret	228

Potentiel ammoniakfølsom skov? - Naturområde (kategori 3)

Type	Navn	Afstand [m]
Anden driftsbygning	Flyttet silo	318
Staldbygning	Slagtesvinestald med udeareal	233
Gødningslager	Gyllebeholder 2.500 m ³ - ikke etableret	304

Potentiel ammoniakfølsom skov? - Naturområde (kategori 3)

Type	Navn	Afstand [m]
Anden driftsbygning	Ny silo	382
Staldbygning	Klimastald inkl. udeareal	351
Gødningslager	Gyllebeholder 2.500 m ³ - ikke etableret	411

Potentiel ammoniakfølsom skov? - Naturområde (kategori 3)

Type	Navn	Afstand [m]
Anden driftsbygning	Flyttet silo	544
Staldbygning	Klimastald inkl. udeareal	545
Gødningslager	Gyllebeholder 2.500 m ³ - ikke etableret	494

Haderslev Kommunes vurdering

Beskyttede naturtyper efter Husdyrbrugloven

Husdyrbrugloven⁵ og husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen⁶ definerer en række kvælstoffølsomme naturtyper:

- Kategori 1 natur (§ 7, stk. 1, nr. 1) omfatter en række bestemte ammoniakfølsomme naturtyper (opremset i bekendtgørelsens bilag 3 D) beliggende inden for internationale naturbeskyttelsesområder, samt heder og overdrev i øvrigt, som er beliggende inden for et Natura 2000-område.

⁵ Bekendtgørelse af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. – LBK nr 1020 af 06/07/2018

⁶ Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug – BEK nr 1380 af 30/11/2017

- Kategori 2 natur (§ 7, stk. 1, nr. 2) omfatter bestemte ammoniakfølsomme naturtyper (højmoser, lobeliesøer, samt heder større end 10 ha og overdrev større end 2,5 ha) beliggende udenfor internationale naturbeskyttelsesområder.
- Kategori 3 natur omfatter ammoniakfølsomme naturtyper (heder, moser, overdrev og skove) beliggende udenfor internationale naturbeskyttelsesområder.

Tabel 1: Ammoniakdeposition til kategoriseret natur i nærheden af anlægget

Naturområde	Afstand til anlæg	Merdeposition nudrift (kg N/ha/år)	Merdeposition 8 års-drift (kg N/ha/år)	Totaldeposition (kg N/ha/år)
<i>Kategori 1</i>				
Overdrev	Ca. 8,9 km NØ	0,0	0,0	0,0
<i>Kategori 2</i>				
Overdrev	Ca. 1,7 km SØ	0,0	0,0	0,0
<i>Kategori 3</i>				
Pot. N-følsom skov 1	Ca. 90 m S	3,2	0,6	7,2
Pot. N-følsom skov 2	Ca. 235 m SV	1,4	0,3	2,9
Pot. N-følsom skov 3	Ca. 350 m Ø	1,1	0,2	2,5
Pot. N-følsom skov 4	Ca. 500 m N	0,3	0,0	0,6

Anlæggets beliggenhed i forhold til kategoriseret natur er vist på bilag 6a og 6b.

Kategori 1 natur

Den nærmeste naturtype omfattet af Husdyrbruglovens kategori 1 er et overdrev, som findes ca. 8,9 km nordøst for det ansøgte projekt. Overdrevet modtager ingen ammoniakdeposition fra det ansøgte projekt. Det vurderes på den baggrund, at overdrevet ikke vil blive påvirket væsentligt af projektet.

Der stilles derfor ingen skærpende vilkår.

Kategori 2 natur

Den nærmeste naturtype omfattet af Husdyrbruglovens kategori 2 er et overdrev, som findes ca. 1,7 km sydøst for det ansøgte projekt. Overdrevet modtager ingen ammoniakdeposition fra det ansøgte projekt. Det vurderes derfor, at overdrevets naturtilstand ikke vil ændre sig som følge af projektet.

Der stilles derfor ingen skærpende vilkår.

Kategori 3 natur

Der findes 4 skove i nærheden af ejendommen, som alle er potentielt ammoniakfølsomme. Skov 4 modtager en merdeposition på mindre end 1 kg N/ha/år. Kravet til kategori 3-natur i husdyrbrugbekendtgørelsens § 28 er således overholdt og det vurderes derfor, at skovenes naturtilstand ikke vil ændre sig som følge af det ansøgte projekt.

Skov 1, 2 og 3 modtager alle en merdeposition fra det ansøgte projekt på over 1 kg N/ha/år. De er derfor blevet besigtiget for at afklare om der er tale om ammoniakfølsomme skove. Se beskrivelse og vurdering af skovene herunder. De bliver alle vurderet i forhold til nedenstående 3 parametre:

Jf. § 2 punkt 3 i Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen fremgår det at en skov betegnes som ammoniakfølsom, når:

1. der har været skov på arealet i lang tid (i størrelsesordenen mere end ca. 200 år), så der er tale om gammel »skovjordbund«,
2. skoven er groet frem af sig selv på et naturareal, fx tidligere hede, mose eller overdrev, så jordbunden ikke har været dyrket mark inden for en periode svarende til perioden for gammel »skovjordbund« (dvs. i størrelsesordenen mere end ca. 200 år), eller
3. der i skoven er forekomst af naturskovindikerende eller gammelskovsarter, som er medtaget på listen »Arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove omfattet af § 25 i lov om skove«, og hvor arterne har væsentlig, definerende betydning for skovens naturværdi. Listen er tilgængelig på Miljøstyrelsens hjemmeside www.mst.dk.

Potentielt ammoniakfølsom skov 90 m syd for ejendommen (skov 1) Matr.nr. 200 og 199 Strandelhjørn, Bevtøft

Ad 1 og 2) Der er skov på alle luftfotos tilbage til 1945, men ikke på de lave målebordsblade fra 1900-1940 eller på det preussiske kort fra 1877-1878. Der er derfor ikke tale om en 200 år gammel skovjordbund.

Ad 3) Skoven blev besigtiget den 25/5-2018. Skoven ses første gang på luftfoto fra 1954. Der er tale om en plantet skov. Den vestligste del af skoven fældes herefter med 30-40 års mellemrum (sidst i 2014) og kun en smule af arealet er tilplantet igen. Den østligste del af skoven ser ikke ud til at have været fældet siden 1984. Den vestlige del af skoven var ved besigtigelsen domineret af fløjlsgræs og i den østlige del af skoven var bunden domineret af hindbærkrat. Se nedenstående luftfoto fra foråret 2017 og bilag 6b:

Der blev fundet følgende arter i skoven: ahorn, dunbirk, bølget bunke, bøg, fløjlsgræs, skovfyr, krybende hestegræs, hindbær, alm. hundegræs, alm. hæg, bredbladet, mangeløv, alm. røn, lysesiv, alm. syre, stilk-eg, brombær og engrottehale. Heraf er dunbirk, bølget bunke, skovfyr, alm. hæg, bredbladet, mangeløv og alm. røn, indikatorarter for naturkvalitet i skov. Ingen af de fundne arter er at finde på artslisten over § 25-arter.

Ud fra kriterierne i ovennævnte bekendtgørelse, vurderes skoven således ikke at være ammoniakfølsom og er dermed ikke omfattet af reglerne for kategori 3-natur.

Der stilles derfor ingen skærpende vilkår.

Potentielt ammoniakfølsom skov 235 m sydvest for ejendommen (skov 2) Matr. nr. 275 Strandelhjørn, Bevtøft

Ad 1 og 2) Der er skov på luftfotos tilbage til 1973 og der ses skov på 4 cm kortet fra 1953-1976. Men på de lave målebordsblade fra 1900-1971 og på det preussiske kort fra 1899-78 er der ingen skovsignatur. Der er derfor ikke tale om en 200 år gammel skovjordbund.

Ad 3) Skoven blev besigtiget den 25/5-2018. Skoven ses første gang på luftfotos fra 1973. Den er etableret mellem 1964 og 1973. Der er tale om en plantet skov, som drives som produktionsskov. Se nedenstående luftfoto fra foråret 2017 og bilag 6b:

Der blev fundet følgende arter i skoven: rød-el, skovfyr, krybende hestegræs, hindbær, alm. hundegræs, engriflet hvidtjørn, vild kørvel, bredbladet-mangeløv, smalbladet-mangeløv, feber-nellikerod, stor nælde, burre-snerre, blød hejre, alm. kvik, brombær, stilk-eg og bånd-pil. Heraf er rød-el, skovfyr, engriflet hvidtjørn, bredbladet-mangeløv og smalbladet-mangeløv indikatorarter for naturkvalitet i skov. Ingen af de fundne arter er at finde på artslisten over § 25-arter.

Skovens bund var domineret af hindbær- og brombærkrat og var meget ufremkommelig. Der vurderes at være tale om en tydeligt næringspåvirket skov.

Ud fra kriterierne i ovennævnte bekendtgørelse, vurderes skoven således ikke at være ammoniakfølsom og er dermed ikke omfattet af reglerne for kategori 3-natur.

Der stilles derfor ingen skærpende vilkår.

Potentielt ammoniakfølsom skov 350 m øst for ejendommen (skov 3) Matr. Nr. 293 Over Jerstal, Vedsted

Ad 1 og 2) Der er skov på luftfotos tilbage til 1954 og på 4 cm kortet fra 1953-1976. Men på de lave målebordsblade fra 1900-1971 og på det preussiske kort fra 1899-78 er der ingen skovsignatur. Der er derfor ikke tale om en 200 år gammel skovjordsbund

Ad 3) Den vestligste lysåbne del af skoven blev besigtiget den 25/5-2018. Skoven ses første gang på luftfotos fra 1954. Der er tale om en plantet skov, som drives som produktions-skov. Se nedenstående luftfoto fra foråret 2017 og bilag 6b:

Den lysåbne del af skoven var domineret af ahorn, hindbær og brombær. Der blev fundet følgende arter: ahorn, mose-bunke, alm. eg, fløjlsgræs, skovfyr, krybende hestegræs, alm. hundegræs, bredbladet-mangeløv, smalbladet-mangeløv, alm. røn, lysesiv, brombær og lærk. Heraf er alm. eg, skovfyr, bredbladet-mangeløv, smalbladet-mangeløv og alm. røn indikatorarter for naturkvalitet i skov. Ingen af de fundne arter er at finde på artslisten over § 25-arter.

Skovbrynet var domineret af ahorn, hindbær- og brombærkrat og græsser. Den lysåbne del af skoven var domineret af små lærketræer med brombærkrat i bunden. Den østlige del af skoven var en nåletræsplantage.

Ud fra kriterierne i ovennævnte bekendtgørelse, vurderes skoven således ikke at være ammoniakfølsom og er dermed ikke omfattet af reglerne for kategori 3-natur.

Der stilles derfor ingen skærpende vilkår.

Beskyttede naturtyper efter naturbeskyttelsesloven

Naturbeskyttelseslovens⁷ § 3 omfatter søer større end 100 m², udpegede vandløb, heder, moser, strandenge, strandsumpe, ferske enge og biologiske overdrev. Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af arealer, som er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. Den-

⁷ Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse – LBK nr. 934 af 27/06/2017

ne forpligtelse påhviler til en hver tid ejeren af arealet. I følge Husdyrbruglovens⁸ § 33 skal kommunen i sin vurdering varetage hensynet til natur, der er beskyttet mod tilstandsændringer.

Tabel 2: Ammoniakdeposition til § 3 natur i nærheden af anlægget

Naturområde	Afstand til anlæg	Merdeposition nudrift (kg N/ha/år)	Merdeposition 8 års-drift (kg N/ha/år)	Totaldeposition (kg N/ha/år)
Sø	Ca. 535 m N	Max. 0,3	0,0	Max. 0,6

Anlæggets beliggenhed i forhold til § 3 natur er vist på bilag 6c.

Det nærmest beliggende § 3 beskyttede naturområder, som ikke er kategoriseret natur, er en sø, som findes ca. 535 m nord for anlægget. Se ovenstående tabel 2. Søen modtager en merdeposition af ammoniak på max. 0,3 kg N/ha/år fra anlægget. Søen modtager altså en merdeposition fra anlægget på mindre end 1 kg N/ha/år. Se ovenstående tabel 2. Ifølge DMU notat af 26/06 2005 er der ingen målbar ændring af § 3 natur ved en afsætning af ammoniak på mindre end ca. 1 kg N/ha/år. Det vurderes på den baggrund at søens tilstand ikke vil ændre sig som følge af det ansøgte projekt på Træhedevej 11.

Der stilles derfor ingen skærpende vilkår.

Beskyttede naturtyper og arter efter habitatbekendtgørelsen

Habitatbekendtgørelsen⁹ udpeger en række internationale naturbeskyttelsesområder. De internationale naturbeskyttelsesområder kaldes Ramsarområder, Fuglebeskyttelsesområder og Habitatområder alt efter, om de er beskyttet efter Ramsarkonventionen eller efter EU's fuglebeskyttelses- og habitatdirektiver, og de tre typer områder går under fællesbetegnelsen Natura 2000-områder. Natura 2000-områderne er udpeget for at beskytte naturtyper og i Danmark hjemmehørende arter. De udpegede arter omtales normalt som bilag IV-arter, fordi de er opført på habitatdirektivets bilag IV. Ifølge Habitatbekendtgørelsen er kommunen forpligtet til at lave en række vurderinger i forhold til Natura 2000-områderne og bilag IV-arterne, før den kan udstede en miljøgodkendelse efter Husdyrbrugloven:

§ 6, stk. 1: Kommunen skal foretage en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt

§ 10, stk. 1: Der kan ikke gives tilladelse, dispensation, godkendelse mv., hvis det ansøgte kan

- *beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra a) eller*

⁸ Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug – LBK nr. 1380 af 30/11/2017

⁹ Bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter – BEK nr. 926 af 27/06/2016

- ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra b) i alle livsstadier

Tabel 3: Natura 2000-område i nærheden af anlægget

Natura 2000-område	Afstand til anlæg
<i>Pamhule Skov og Stevning Dam</i>	Ca. 9 km NØ

Natura 2000

Anlæggets beliggenhed i forhold til Natura 2000-områder er vist på bilag 6a.

Det nærmest beliggende Natura 2000-område er nr. 92 Pamhule Skov og Stevning Dam, som omfatter habitatområde nr. 81 og fuglebeskyttelsesområde nr. 59. Natura 2000-området findes ca. 9 km nordøst for anlægget. Se tabel 3.

For habitatområder og fuglebeskyttelsesområder er beskyttelsen baseret på en række arter og naturtyper. Listen over disse arter og naturtyper kaldes områdets udpegningsgrundlag. I bilag 6e findes en beskrivelse af Natura 2000-området samt dets udpegningsgrundlag.

Bilag IV arter

Anlæggets beliggenhed i forhold til registrerede bilag IV-arter er vist på bilag 6d. De potentielt forekommende bilag IV-arter i Haderslev Kommune er beskrevet i bilag 6f.

I det følgende vurderes forekomsten af bilag IV arter, med naturligt udbredelsesområde i nærheden af anlægget.

Padder

Følgende bilag IV-padder har i henhold til faglig rapport nr. 635 naturligt udbredelsesområde i Haderslev Kommune: Spidssnudet frø, løgfrø, løvfrø, strandtudse og stor vandsalamander.

I området omkring anlægget findes flere naturlige mindre søer. I tilknytning til en sø ca. 735 m syd for anlægget, er der registreret løgfrø, som er en bilag IV-padder. Se bilag 6d.

Ingen af søerne i området omkring anlægget vil som følge af projektet blive påvirket af en merdeposition af ammoniak større end 0,3 kg N/ha/år eller en totaldeposition større end 0,6 kg N/ha/år. Ifølge DMU notat af 26/06 2005 er der ingen målbar ændring af § 3 natur ved en afsætning af ammoniak på mindre end ca. 1 kg N/ha/år. Derfor vurderer Haderslev Kommune, at yngle- og rasteområder for bilag IV-padder ikke vil blive beskadiget eller ødelagt af ammoniak fra anlægget.

Andre bilag IV-arter

Udover paddearter kan der også jf. Håndbog om bilag IV arter findes flere arter af flagermus, samt markfirben i området omkring ejendommen. Projektområdet ligger derimod ikke indenfor birkemusens, odderens, snæbelens eller marsvinets udbredelsesområde. Birkemus registrerede udbredelsesområde findes midt i Haderslev Kommune, odder og snæbel findes i nogle af de vestvendte vandløbssystemer og marsvin findes i Lillebælt.

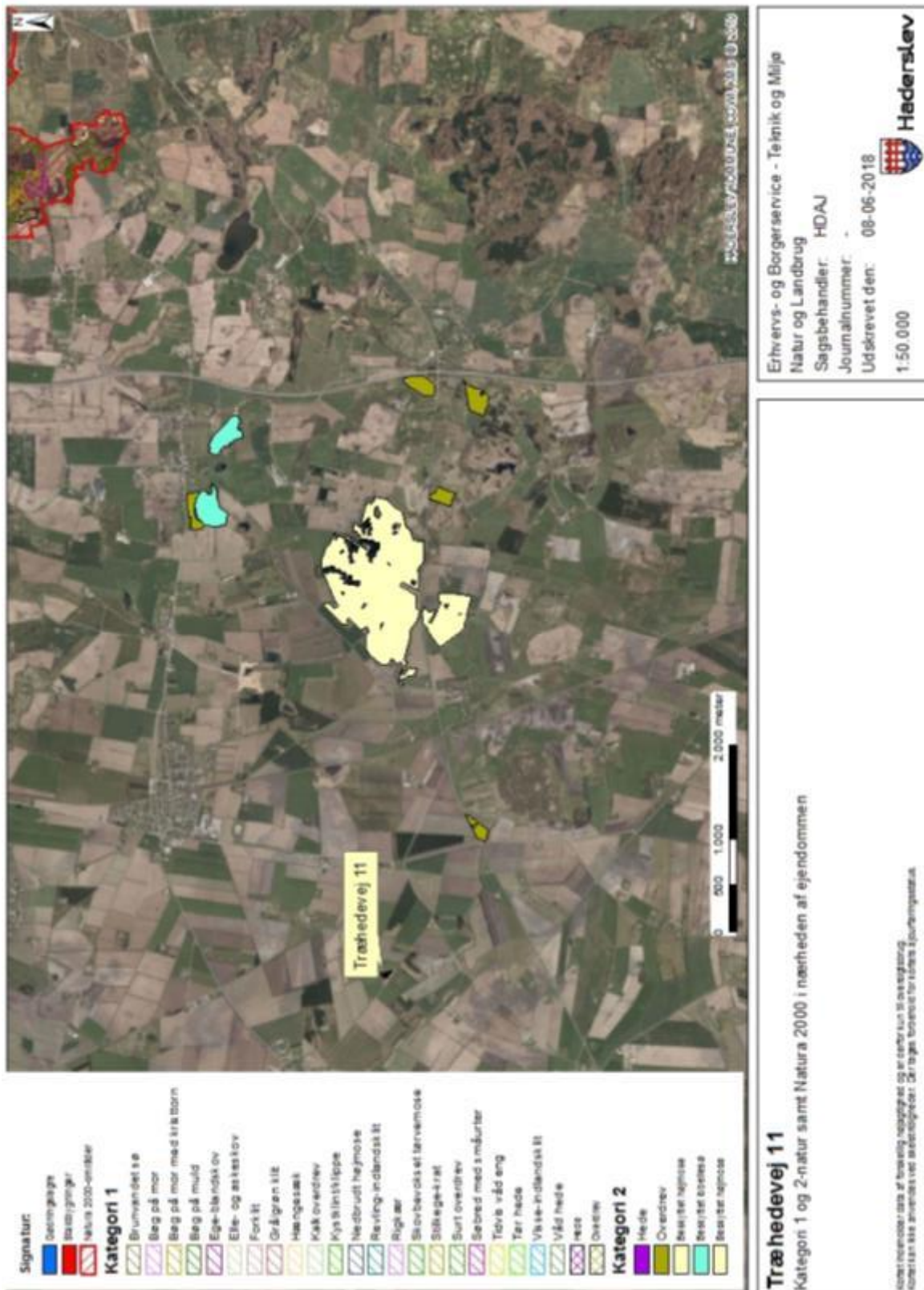
Markfirbenets levevilkår og dermed udbredelsesområde vil kunne påvirkes af projekter, som indebærer opdyrkning af tidligere udyrkede arealer. Ligeledes vil projekter som påvirker sten- og jorddiger samt levende hegn kunne påvirke arternes yngle- og rasteområder. Projekter som berører bygninger, skove, levende hegn og gamle træer kan evt. påvirke raste- og yngleområder for flagermus.

Da projektet ikke indebærer ændring på de opdyrkede eller ikke opdyrkede arealer, ændring af jord- og stendiger, levende hegn, fældning af gamle træer eller nedrivning af ældre bygninger eller i øvrigt ændrer på forhold, som ville kunne fungere som yngle- eller rasteområde for flagermus eller markfirben. Derfor vurderer Haderslev Kommune, at yngle- og rasteområder for de nævnte bilag IV-arter ikke vil blive beskadiget eller ødelagt, som følge af de ansøgte ændringer på ejendommen.

Samlet set vurderes ammoniakdeposition fra anlægget i det ansøgte projekt ikke at udgøre en væsentlig påvirkning af de nærmeste Natura 2000-områders udpegningsgrundlag. Ligeledes vurderes det, at ammoniakdeposition eller øvrige ansøgte ændringer ikke vil skade arter opført på habitatdirektivets bilag IV. Påvirkningen fra anlæggets ammoniakdeposition er dermed i overensstemmelse med habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1 samt § 10, stk. 1, og kræver ikke udarbejdelse af konsekvensvurdering efter habitatbekendtgørelsen regler herom.

Bilag 6a – Kort over kategori 1 og 2 natur samt Natura 2000 ved anlæg

Bilag 6b – Kort over kategori 3 natur ved anlæg

Bilag 6c – Kort over § 3 natur ved anlæg

Haderslev

Bilag 6d – Bilag IV forekomster ved anlæg

Bilag 6e - Natura 2000 område ”Pamhule Skov og Stevning Dam” (N92)

Natura 2000 området ”Pamhule Skov og Stevning Dam” består af habitatområde ”Pamhule skov og Stevning Dam” (H81) og fuglebeskyttelsesområde ”Pamhule skov og Stevning Dam” (F59). De to områder er udpeget for at beskytte en række arter og naturtyper, som udgør områdernes udpegningsgrundlag

Områdebeskrivelse

Området er en del af Haderslev tunneldal, som løber ca. 25 km øst-vest fra Lillebælt til Vojens. Områdets østlige afgrænsning er Haderslev Dam. Skovområder dominerer med indslag af vandflader, enge, overdrev og dyrkede arealer. Pamhule Skov er en af de største skove i området. Jordbunden giver gode vækstbetingelser for alle skovtræer. Skoven er oprindelig løvskov, som stadig dominerer. Halvdelen er bøg og desuden vokser der eg, ask og andre løvtræer. Ca. 1/3 af skoven er nåletræ, bl.a. rødgran, ædelgran, douglasgran og kæmpegran. Skovene drives med plukhugst og græsning eller forbliver urørt i henhold til naturskogsstrategien. Der findes mindre arealer med surt overdrev og rigkær. Geologisk er området den indre del af en stor tunneldal, med meget markante sidedale.

De dominerende vandflader er Stevning Dam, Hindemade og Pamhule Sø. Hindemade blev afvandet og opdyrket i 1935, men i 1994 genoprettet som lavvandet sø og eng. Pamhule Sø er beliggende i et dødishul omgivet af bakket terræn ca. 1,5 km syd for Haderslev Dam.

Skov- og Naturstyrelsen har udpeget Pamhule Skovene som et af landets 14 særlige områder for naturskov.

Vigtigste naturværdier

Området er udpeget for at beskytte en række naturtyper samt arterne sump vindelsnegl, stor vandsalamander, rød glente, hvepsevåge og isfugl. Skoven er en god lokalitet for fugle, bl.a. findes også fiskehejre, duehøg, musvåge, spurvehøg og ravn.

Pamhule Skov er en varieret og botanisk rig skovlokalitet. I skovbunden vokser flere arter af star, bl.a. den sjældne kæmpestar. Desuden findes uldhåret og nyrebladet ranunkel, skovhundegræs, elfenbens- og skovpadderokke samt skovsvingel.

Nyregistrerede arter og naturtyper fra EU-direktiverne er: Fjordterne, stor hornugle, sort-spætte og rødrygget tornskade samt tidvis våd eng.

Trusler mod områdets naturværdier

De tre søer, Stevning Dam, Hindemade og Pamhule Sø (naturtype 3150), påvirkes alle af stor eksternt næringsstofftilførsel, hvoraf fosfor udgør den største trussel. Spildevandsbelastningen i dag er reduceret markant, men Stevning Dam kan dog stadig karakteriseres som en næringsrig sø, hvor landbrugsdrift i oplandet i dag udgør den største kilde til næringsstofftilførsel. Undervandsvegetation er mere udbredt i Pamhule Sø, men søens næringsstofindhold er imidlertid højt, og søen er næppe i en stabil tilstand. Sammenfattende vurderes det, at et for højt fosforindhold udgør en væsentlig trussel.

Tilgroning med krat udgør en trussel mod de lysåbne naturtyper, f.eks. rigkær og overdrev, samt tidvis våd eng. Især overdrevet nord og vest for Stevning Dam vurderes at være udsat.

De lave enge vest for Stevning Dam er afvandet. Ophør med drift på arealerne fører på længere sigt til tilgroning af bl.a. værdifulde rigkær.

Der er små forekomster af kæmpe-bjørneklo, bl.a. omkring Jernhyt i områdets østlige del. Der er stedvis en massiv indvandring af ahorn, som vurderes at være en aktuel trussel mod skovnaturtyperne i området.

Besøgende i skovene kan forstyrre de ynglende rovfugle. Det vurderes dog, at der er områder, der forbliver relativt uforstyrrede, og hvor fuglene antages at vil kunne yngle.

Igangværende pleje og genopretning

Skov- og Naturstyrelsen har udarbejdet en driftsplan for området, hvor dele af skovene er udlagt til urørt skov, plukhugst eller græsningsskov. Der opsat et antal redeskjul for Isfugl i brinkerne langs Tørning Å.

Områdernes udpegningsgrundlag

Habitatområde "Pamhule Skov og Stevning Dam" (H81)

Nr.	Art/Naturtype
1016	Sump vindelsnegl (<i>Vertigo moulinsiana</i>)
1166	Stor vandsalamander (<i>Triturus cristatus</i>)
3150	Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vand-aks
3260	Vandløb med vandplanter
6230	* Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund
7220	* Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand
7230	Rigkær
9120	Bøgeskove på morbund med kristtorn
9130	Bøgeskove på muldbund
9160	Egeskove og blandeskove på mere eller mindre rig jordbund
91E0	* Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld
* prioriteret naturtype	

Fuglebeskyttelsesområde "Pamhule Skov og Stevning Dam" (F59)

Arter på bilag 1, jf. artikel 4, stk. 1	Arter, jf. artikel 4, stk. 2	Ynglende i.h.t. DMU's database	Trækkende i.h.t. DMU's database	Kriterier
Hvepsevåge		Y		F3
Rød Glente		Y		F1
Isfugl		Y		F1

Y: Ynglende art.

T: Trækfugle, der opholder sig i området i internationalt betydende antal.

Tn: Trækfugle, der opholder sig i området i nationalt betydende antal.

F1: arten er opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets pt. gældende Bilag I og yngler regelmæssigt i området i væsentligt antal, dvs. med 1 % eller mere af den nationale bestand.

F2: arten er opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets p.t. gældende Bilag I og har i en del af artens livscyklus en væsentlig forekomst i området, dvs. for talrige arter (T) skal arten være regelmæssigt tilbagevendende og forekomme i internationalt betydende antal, og for mere fåtallige arter (Tn), hvor områder i Danmark er væsentlige for at bevare arten i dens geografiske sø- og landområde, skal arten forekomme med 1 % eller mere af den nationale bestand.

F3: arten har en relativt lille, men dog væsentlig forekomst i området, fordi forekomsten bidrager væsentligt til den samlede opretholdelse af bestande af spredt forekommende arter som f.eks. Natravn og Rødrygget Tornskade.

Bevaringsstatus og trusselsvurdering for naturtyper og arter på udpegningsgrundlagene

Naturtype/art	National/lokal bevaringsstatus	Trusselsvurdering
3150 - Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks	Bevaringsstatus i Danmark er indberettet til EU som ugunstig. Prognosen i området er ugunstig eller vurderet som ugunstig	Næringsstofbelastning herunder intern fosforbelastning
3260 - Vandløb med vandplanter	Bevaringsstatus i Danmark er indberettet som ugunstig. Prognosen i området er gunstig eller vurderet gunstig	Grødeskæring, belastning med organisk stof, næringsstofbelastning og sandvanding
6230 - *Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund	Bevaringsstatus i Danmark er indberettet som ugunstig. Prognosen i området er ugunstig eller vurderet som ugunstig	Tilgroning, atmosfærisk N-deposition og arealreduktion/fragmentering
7220 * Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand	Den nationale bevaringsstatus er indberettet som ugunstig. Prognosen i området er ukendt	Uhensigtsmæssig hydrologi, tilgroning, næringsstofbelastning og arealreduktion/fragmentering
7230 - Riggær	Bevaringsstatus i Danmark er indberettet som ugunstig. Prognosen i området er ugunstig eller vurderet som ugunstig	Tilgroning, atmosfærisk N-deposition, arealreduktion/fragmentering og invasive arter
9120 - Bøgeskove på morbund med kristtorn	Bevaringsstatus i Danmark er indberettet som gunstig. Prognosen i området er ugunstig eller vurderet som ugunstig	Utilstrækkelig beskyttelse og atmosfærisk N-deposition
9130 - Bøgeskove på muldbund	Bevaringsstatus i Danmark er indberettet som gunstig. Prognosen i området er ugunstig eller vurderet som ugunstig	Utilstrækkelig beskyttelse og atmosfærisk N-deposition
9160 - Egeskove og blandskove på mere eller mindre rig jordbund	Bevaringsstatus i Danmark er indberettet som ugunstig. Prognosen i området er ugunstig eller vurderet som ugunstig	Utilstrækkelig beskyttelse og atmosfærisk N-deposition
91E0 * - Elle- og askeskove ved vandløb,	Bevaringsstatus i Danmark er indberettet som gunstig. Prognosen i området er ugunstig eller vurderet som ugunstig	Utilstrækkelig beskyttelse og atmosfærisk N-deposition

søer og væld		
Stor vandsalamander (<i>Triturus cristatus</i>)	Den nationale bevaringsstatus for stor vandsalamander er indberettet som ukendt (atlantiske del)/gunstig (kontinentale del). Prognosen i området er ugunstig eller vurderet som ugunstig	For få ynglevandhuller, overskygning af eksisterende ynglevandhuller med vedplanter og næringsstofbelastning
Sump vindelsnegl (<i>Vertigo moulinsiana</i>)	I 2007 blev den nationale bevaringsstatus vurderet som gunstig. Prognosen i området er ugunstig eller vurderet som ugunstig	Risiko for udtørring og tilgroning med høje græsser, urter og vedplanter som følge af næringsstofbelastning
Hvepsevåge	Den nationale bevaringsstatus foreløbig vurderes som gunstig. Samlet vurderes den aktuelle ynglebestand af hvepsevåge i området at være stabil. Prognosen i området er ukendt	Intensiv skovdrift og forstyrrelser
Rød glente	Den nationale bevaringsstatus vurderes foreløbig som gunstig. Ynglebestanden er fra 1992 til 2006 gået fra 0 til 1-2 par og samlet vurderes den aktuelle ynglebestand af rød glente i området at være i fremgang. Prognosen i området er ukendt	Forstyrrelser
Isfugl	Den nationale bevaringsstatus vurderes foreløbig som gunstig. Fra 1983 til 2006 er ynglebestanden i området gået fra 3 til 5-6 par. Samlet vurderes den aktuelle ynglebestand af Isfugl i området at være i fremgang. Prognosen i området er ukendt	Belastning med organisk stof og forringelse af den fysiske tilstand og naturlige dynamik. Indavl pga. fragmentering (isolation og lille bestandsstørrelse).

Bilag 6f – Potentielle bilag IV arter

Bilag IV-arterne omfatter følgende arter: (i) pattedyr med arter af småflagermus, gnavere, rovdyr og hvaler, (ii) krybdyr med arter af skildpadder og Markfirben, (iii) padder med arter af halepadder og springpadder, (iv) fisk med arten Snæbel, (v) insekter med arter af biller, sommerfugle, og guldsmede, (vi) bløddyr med arten Tykskallet malermusling, samt (vii) planter omfattende arterne Enkelt månerude, Vandranke, Liden Najade, Fruesko, Mygblomst, Gul stenbræk og Krybende Sumpskærm.

Herunder følger en gennemgang af de Bilag IV-arter, som kan have yngle- og rasteområde i Haderslev Kommune, eller som kan påvirkes af projekter heri, samt en overordnet vurdering af hvilke projekter der påvirker disse arter.

Flagermus

Frynseflagermus (*Myotis nattereri*) er fundet i alle landsdele, men arten er ret sjælden. Den yngler i huse og hule træer og er ofte knyttet til løvtræsbevoksninger, hvor den søger føde langs hegn og skovkanter. Rasteområder er kældre, kassematter og kalkgruber.

Vandflagermus (*Myotis daubentonii*) er almindelig og udbredt i næsten hele landet med undtagelse af det vestligste Jylland. Arten er hovedsageligt fundet i det nordlige og østlige Jylland, og omkring Limfjorden. Arten er dog registreret på 5 lokaliteter i Sønderjyllands Amt, og det vides ikke om den findes i området omkring ejendommen. Arten søger føde over

søer og søer, og hviler og overvintrer i træer med hulheder, revner eller sprækker, kalkminer og under stenbroer.

Dværgflagermus (*Pipistrellus pipistrellus*) er almindelig over hele landet med undtagelse af Bornholm, det vestlige Jylland og nogle mindre øer. Arten er fundet på flere lokaliteter i Sønderjylland. Dens yngle- og rasteområder er huse og hule træer i nærheden af løvskov.

Langøret flagermus (*Plecotus auritus*) er relativt almindelig over hele landet med undtagelse af det vestligste Jylland, vestligste Fyn og Lolland, Langeland og nogle mindre øer. Der er dog kun få observationer i Sydjylland, men flagermusen er svær at finde, så den kan være overset. Flagermusen holder oftest til i bygninger såsom lader og på kirkeløfter, og foretrækker afvekslende kulturlandskaber med gårde, haver, parker, alléer og små løvskove.

Sydflagermus (*Eptesicus serotinus*) er almindelig med undtagelse af Nordvestjylland og Nordøstsjælland. Sydflagermus har en tæt bestand i Sønderjylland, og det er sandsynligt, at arten findes i området. Flagermusen har udelukkende kvarter i bygninger året rundt og jager langs skovbryn, åbninger mellem træer og andre steder med mange insekter.

Brun flagermus (*Nyctalus noctul*) er relativt almindelig på øerne og i det østlige Jylland. Den er kendt fra enkeltobservationer på flere lokaliteter i det sydvestlige Jylland. Det er muligt, at der findes eksemplarer i området. Arten yngler og raster kun i gamle løvtræer. Den jager over åbent agerland, søer og over skov.

Skimmelflagermus (*Vespertilio murinus*) findes på spredte lokaliteter rundt om i landet, og er observeret enkelte gange omkring Haderslev. Artens yngleområde er menneskelig bebyggelse, og dens ses ofte jage i lyset af store gadelamper som tiltrækker insekter. Rasteområder er ligeledes bygninger.

Troldflagermus (*Pipistrellus nathusii*) er observeret med spredte forekomster i det meste af landet, og herunder også i Haderslev Kommune. Dens yngleområder er huse og hule træer. Arten er stærkt tilknyttet ældre løvtræer, hvor den jager i de åbne rum under kronerne. Rasteområder er formentlig de samme som yngleområderne.

Pipistrellflagermus (*Pipistrellus pipistrellus*) findes især i løvskovsrige egne, og er derfor særlig udbredt i Østjylland og Sønderjylland. Dens yngle- og rasteområder er huse og hule træer i nærheden af løvskov. Den er registreret flere gange i udkanten af Haderslev Kommune.

Projekter som berører bygninger, skove, levende hegn og gamle træer kan evt. påvirke raste- og yngleområder for flagermus.

Birkemus (*Sicista betulina*)

Arten er registreret mellem Spangså og Revsø skov samt ved Hammelev og Østerskov. Birkemusens sommeropholdssteder er naturområder med et tæt urtelag og i umiddelbar tilknytning til våd natur. Vinteropholdssteder er tørre naturområder som diger, overdrevsskrænter og højtliggende hede- og plantageområder, dvs. områder som er karakteriseret ved at være relativt uforstyrrede. Birkemusen må således forventes at kunne forekomme på lokaliteter, hvor ovennævnte naturtyper grænser op til hinanden, og hvor der er rigelig føde i form af insekter.

I birkemusens udbredelsesområde vil projekter som indebærer opdyrkning af tidligere udyrkede arealer kunne påvirke artens levevilkår. Ligeledes vil projekter som påvirker sten- og jorddiger kunne påvirke artens yngle- og rasteområder.

Odder (*Lutra lutra*)

Findes i alle større vandløbssystemer helt ned til den dansk-tyske grænse. Odderen lever i tilknytning til vådområder. Den findes i såvel stillestående som rindende vand, og både i saltvand og ferskvand, især søer og moser med store rørskovsområder. Om dagen opholder den sig i en hule i brinken eller under buske, træer eller andet, der kan give ly. Yngle- og rasteområder kan potentielt findes i hele artens udbredelsesområde. Yngleområdet består af selve hulen, som ungerne fødes og opfostres i, og de nærmeste omgivelser. Et rasteområde for odder er mere diffust end et yngleområde, og kan forekomme mange steder langs vandløb og søer. Områderne kan være svære at lokalisere, men knytter sig primært til moser, krat, skov eller andre naturområder, hvor odderen kan finde relativt uforstyrret skjul i længere perioder på alle tider af året.

Projekter som indebærer opsplitning af bestande og levesteder eller som ødelægger eller forringer yngle- og rasteområder kan påvirke odderens yngle- og rasteområder.

Markfirben (*Lacerta agilis*)

Arten findes udbredt i stort set hele landet. Markfirben yngler på en række forskellige typer af levesteder, som er kendetegnet ved, at de indeholder solvendte skrånninger med veldrænende, løse jordtyper og sparsom bevoksning, typisk lave urter eller et løst dække af græsser.. Rasteområderne om vinteren skal være veldrænede og solvendte skrånninger. Markfirben bruger blandt andet sten- og jorddiger samt levende hegn som spredningskorridorer

Projekter som påvirker jord- og stendiger samt levende hegn kan påvirke artens levesteder. Ligeledes vil projekter der indebærer ændret arealanvendelse af egnede yngle- og rasteområder kunne påvirke arten.

Padder

Spidssnudet frø (*Rana arvalis*) er udbredt i hele landet undtagen Bornholm, men er muligvis i tilbagegang i Sønderjylland. Dens foretrukne yngleområder er søer, som indgår i sammenhængende naturområder, men arten er i stand til at yngle i næsten alle former for vådområder. Rasteområder er oftest på landjorden, og arten er afhængig af gode terrestriske, gerne fugtige levesteder nær ynglestedet.

Løgfrø (*Pelobates fuscus*) forekommer i hele landet undtagen Fyn og Bornholm. Arten er truet og i tilbagegang. Dens foretrukne yngleområder er lysåbne vegetationsrige rene søer og vådområder. Rasteområder er ofte bar jord eller sand, samt områder med lav vegetation, hvor arten har mulighed for at grave sig ned. Artens mobilitet er ringe, og den er derfor afhængig af et velfungerende netværk af søer.

Løvfrø (*Hyla arborea*) er udbredt i den sydøstlige del af landet samt i området omkring Aarhus og Vejle. Arten er kortlagt i den "gamle" Haderslev Kommune (før 2007) og fundet på en lang række lokaliteter. Løvfrø yngler i lavvandede lysåbne søer, hvoriblandt tidvis våde lavninger på afgræssede arealer er de mest optimale. Artens rasteområder er skovbryn, levende hegn og krat, hvor den opholder sig på mindre træer og buske.

Strandtudse (*Bufo calamita*) findes spredt langs kysten i Danmark, samt på en række indlandslokaliteter. Arten foretrækker at yngle i temporære, lysåbne, vandansamlinger som ofte er uden vegetation. Rasteområder er åbne arealer med ingen eller meget lav vegetation, f.eks. afgræssede enge og strandenge, men også dyrkede marker. Yngle- og rasteom-

råder vil ofte ligge inden for samme område men kan, hvor der er egnede vandringsruter, ligge adskilt.

Stor vandsalamander (*Triturus cristatus*) er udbredt i det meste af Danmark. Den yngler i lysåbne vegetationsrige lavvandede søer af varierende størrelse, men med rent vand. Søer af dårligere kvalitet kan fungere som levesteder og rasteområder. Levesteder og rasteområder på land er oftest nær vandhullet og ofte knyttet til skov. Stor vandsalamander stiller større krav til vandkvaliteten end f.eks. løvfrø gør.

Ved projekter som har udbringningsarealer op til vand- og vådområder kan der ske en påvirkning af yngle- og rasteområder for bilag IV-padder. Lysåbne søer er potentielle yngleområder for alle de nævnte padder mens mere tilgroede søer ofte kan fungere som rasteområder.

Marsvin (*Phocoena phocoena*)

Arten forekommer i alle danske farvande og har levested i Vadehavet og Lillebælt. Der kendes ikke til specifikke yngle- og rasteområder for marsvin.

Der er kun ringe viden om, hvilke menneskeskabte forhold der påvirker marsvinet. Alle større ændringer og indgreb som påvirker havområder er potentielt skadelige for marsvinets levevis.

Snæbel (*Coregonus oxyrhynchus*)

Arten lever i Vadehavsområdet og de tilstødende vandløb. Snæbel yngler i de nederste og mellemste dele af større vandløb. Det vurderes, at der foruden Vidå i dag kun findes selvreproducerende bestande i Ribe Å, Varde Å og Brede Å, mens der tilsyneladende er en svigtende eller meget lille produktion af snæbel i Kongeå og Sneum Å og en lille bestand i Brøns Å, hvor der ikke har været udsat yngel. Opstrøms i de forskellige åsystemer er der en række sideløb som er vigtige nuværende eller mulige fremtidige gydeområder for snæbelen, herunder Gelså samt Fladså/Gram Å. Der ligger et forslag til at udvide Natura 2000 området Vadehavet med vandløbsstrækninger Gelså frem til Gelsbro og Gram Å frem til Fole Hareby engvandingsselskabs opstemning med udpegning som potentielt gydeområde for snæbel. Snæblens ynglesucces er afhængig af god vandkvalitet, grusbund og vintergrønne vandplanter. Yngelen tåler ikke saltvand før de er nået en vis størrelse, og er derfor afhængig af mindre søer og vinteroversvømmede områder som er indskudt i vandsystemet. Efter gydningen trækker snæblen ned i de nedre dele af vandløbene og Vadehavet.

Projekter som forringer vandkvaliteten i vandløb med forekomst af snæbel kan påvirke artens ynglesucces. Ligeledes vil projekter hvor der er særlig risiko for erosion til vandløb kunne påvirke artens yngle- og rasteområder.

Bilag 7: Udendørs besætningsareal

Bilag 8: Fortidsmindebeskyttelseslinjer

